

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปเป็นประเด็นตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. วิธีการสอนภาษาไทย
3. การอ่านและเขียนในภาษาไทย
4. การสอนซ่อมเสริม
5. แบบฝึกเสริมทักษะ
6. การสร้างแบบฝึกทักษะ
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. การหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของบทเรียน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้วิจัย ได้ประมวลความรู้จากการศึกษาของสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542)

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547 ; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล. 2548 ; สุวิมล ว่องวานิช และ

นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2547 ; Nutravong, 2002 ; Kittisunthom, 2003) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มี ความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้

กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เหน้ก้นการจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารลช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การ สื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้น ของตนเอง

5. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อ การประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการ ประเมินคุณภาพซึ่ง รวมถึงทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 3-5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาษาไทย ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ชีวิตประจำวัน ที่ผู้ใช้มุ่งให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างรวดเร็ว มักไม่เคร่งครัดระเบียบกฎเกณฑ์ ภาษาที่ใช้ในวิชาการเฉพาะ กลุ่ม เฉพาะอาชีพมักมีศัพท์บัญญัติใหม่ ๆ เกิดขึ้น การได้ศึกษาความหมายของภาษาและศัพท์เฉพาะ วงการต่าง ๆ จะช่วยให้ นำการใช้สื่อสารเป็นไปด้วยดี

2. เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ภาษาเป็นเครื่องมือศึกษาแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และรับสิ่งที่เป็ประโยชน์มาใช้พัฒนาตนและสังคม

3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันในหมู่คนจำนวนมาก บางครั้งอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารอันเนื่องจากการใช้ภาษา ดังนั้นการใช้ภาษาไทยที่สื่อความหมายได้ชัดเจน ไม่กำกวม เยิ่นเย้อ จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือของคนในสังคม

4. เป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติสังคมไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกพ้องกัน เพราะคนไทยมีภาษาไทยที่เป็นภาษากลางหรือภาษามาตรฐานเป็นภาษาประจำชาติที่ใช้สื่อสารกันทำให้เกิดความเป็นเอกภาพของชาติ

5. เป็นเครื่องมือช่วยจรรโลงใจ ภาษาไทยเป็นภาษาที่เรียบเรียงด้วยถ้อยคำอันประณีตไพเราะ ทำให้เกิดความจรรโลงใจแก่ผู้อ่านและผู้ฟัง ภาษาไทยจึงมีความสำคัญช่วยให้ชีวิตคนไทยมีความสดชื่นรื่นรมย์ มีสุขภาพจิตที่ดี เกิดความคิดสร้างสรรค์และสังคมไทยอยู่ได้ด้วยดี

สรุปได้ว่าภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทยคนไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจ และศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาฝึกฝนให้มีทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียนให้มีประสิทธิภาพ

6. คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบหลักสูตรขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนี้

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดเป็นระบบ
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และการใช้ภาษาในการพัฒนาตนและสร้างสรรค์งานอาชีพ
5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย
6. สามารถนำทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามสถานการณ์และบุคคล
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย
8. มีคุณธรรม จริยธรรม วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงคุณภาพของผู้เรียนภาษาไทยเมื่อจบช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 11-12)

1. อ่านอย่างมีสมรรถภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น
2. เข้าใจวงคำศัพท์ที่กว้างขวางขึ้น จำนวนโวหารที่ลึกซึ้ง แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล
3. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามจุดประสงค์
4. เขียนเรียงความ ข้อความ และจดหมาย เขียนอธิบาย ชี้แจง รายงาน เขียนแสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้ง และเขียนเชิงสร้างสรรค์
5. สรุปความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์วินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู
6. รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงข้อความได้อย่างประณีต จัดลำดับความคิด ขั้นตอนในการนำเสนอตามรูปแบบของงานเขียนประเภทต่าง ๆ
7. พุคนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์และการประเมินเรื่องราวต่าง ๆ พุคเชิญชวน อวยพร และพูคในโอกาสต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
8. เข้าใจธรรมชาติของภาษาและการนำเสนอภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย
9. ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจ โน้มน้าวใจ ปฏิเสธ เกรงใจต่อรองด้วยภาษาและกิริยาท่าทางที่สุภาพ
10. ใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ การทำงาน ใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์
11. ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำไปประโยชน์ไปใช้ในชีวิต
12. แต่งกาพย์ กลอน และโคลง
13. ท่องจำหรือยกเรื่องที่ไพเราะและนำไปใช้กล่าวอ้างในการพูคและการเขียน
14. ร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านและบทกล่อมเด็กในที่ถ่งถิ่น
15. มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูค
16. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน

7. การวัดผลและประเมินผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 171-173) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งต้องดำเนินการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลควบคู่กันไป ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการวัดและการประเมินผล เพราะการวัดและประเมินผลกับการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

การประเมินผลจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ด้านภาษาจะเป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาทางภาษาดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่วัดผลประเมินผลจำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงานดังนี้

1. ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ในการเรียนการสอนจะไม่แยกฝึกทักษะทีละอย่าง จะต้องฝึกทักษะไปพร้อม ๆ กัน และทักษะทางภาษาทักษะหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ด้วย
2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาพร้อมกับการพัฒนาความคิด ผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา จะช่วยให้มีความสามารถในการคิดด้วย การใช้ภาษาในการติดต่อกับเพื่อนกับครูจึงเป็นการฝึกทักษะทางสังคมด้วย จึงต้องให้ผู้เรียนได้ใช้ในภาษาในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียนและชุมชน
3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกการใช้ภาษามีใช้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างเดียว การเรียนภาษาจะต้องเรียนรู้ไวยากรณ์ การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาของตน
4. ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาเท่ากัน แต่การพัฒนาจะไม่เท่ากันและวิธีการเรียนรู้จะต่างกัน
5. ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและใช้ความเคารพ เห็นคุณค่าของเชื้อชาติ จิตกิจกรรมของภาษาและการใช้ภาษาถิ่นของผู้เรียน ผู้เรียนพัฒนาภาษาไทยของตน กระตุ้นให้สามารถเรียนภาษาไทยด้วยความสุข
6. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะใช้ภาษาในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย การเขียนรายงาน การเขียนโครงการ การตอบคำถาม การตอบข้อทดสอบ ดังนั้นครูทุกคนต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาแก่นักเรียน ต้องสอนการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนด้วยเสมอ

สรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผลทางภาษาไทย ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทั้งการฟัง การพูด การดู การอ่าน และการเขียนไปพร้อม ๆ กัน และต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้การใช้ภาษาถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนต้องสอนและเป็นต้นแบบทางภาษาที่ดี

วิธีการสอนภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในหลักสูตรมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ศิลปะ ความสามารถที่จะใช้ให้สะดวก ความรู้เกี่ยวกับ

หลักภาษา เจตคติเห็นคุณค่าของภาษาไทย และมีวิจารณ์ญาณการรู้วิธีนำความรู้ทักษะที่มีไปใช้
 ระบุประนีศ นาครธรรพ (2545 : 11-16) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาไว้ 2
 วิธีใหญ่ๆ คือ วิธีสอนทั่วไป และวิธีสอนเฉพาะอย่าง

1. วิธีสอนทั่วไป ได้เสนอแนะไว้ 5 วิธี โดยสรุปได้ดังนี้

1.1 สอนโดยฝึกทักษะทั้ง 4 ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
 ซึ่งใช้ในการเรียนการสอนทุกภาษา การฝึกทักษะทั้ง 4 ถ้าเด็กมากเด็กต้องได้รับการฝึกจนสามารถใช้
 ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว ในการฝึกจะฝึกทีละทักษะหรือสลับกันไปก็ได้ เพราะทักษะทั้ง 4 นั้น
 สัมพันธ์กันอยู่แล้วตามปกติ

1.2 สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น เกือบทุกวิชาต้องอาศัยภาษาไทยเป็นสื่อถ่ายทอด
 ความรู้และความเข้าใจ ในการสอนจะต้องให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย เช่น ใน
 การเรียนวิชาสังคมศึกษา ครูอาจให้นักเรียนฝึกทักษะทางภาษาไทยได้โดยให้เขียนรายงาน ฯลฯ
 หรือในการเรียนวิชาภาษาไทยหากมีเรื่องใดที่เกี่ยวกับสังคมศึกษา ครูภาษาไทยอาจให้ไปค้นคว้าหรือ
 เจริญครูสังคมศึกษามาอธิบาย เป็นการเน้นให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของทั้งสองวิชา มีความหมาย
 ต่อนักเรียน เช่นเดียวกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 43) ได้กล่าวถึงการจัดการ
 เรียนรู้แบบบูรณาการในการเรียนการสอนภาษาไทยว่า การเรียนแบบบูรณาการเป็นกระบวนการ
 เรียนรู้เข้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการนำกระบวนการ
 เรียนรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้แก่ การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูมา
 บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนกับต่างกลุ่มสาระ

1.3 สอนโดยมีกิจกรรม กิจกรรมในปีนี้มีหมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้
 เกิดความรู้ เข้าหลักที่ว่าเรียนด้วยการกระทำ (Learning by doing) เช่น ในสาระวรรณคดีกิจกรรมที่
 อาจจัดได้มีหลายอย่าง เช่น ให้แบ่งหมู่ทำงานเกี่ยวกับบทเรียน แต่ละหมู่มีการรับผิดชอบแต่ละอย่าง
 ได้แก่ การย่อเรื่อง การหาความหมายคำศัพท์ การวาดภาพประกอบบทเรียน การแสดงบทบาท
 สมมุติ ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้การเรียนภาษาไทยเป็นไปอย่างสนุกสนาน และเป็นการแสดง
 ความสามารถของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภาษาไทยยิ่งขึ้น

1.4 สอนโดยใช้อุปกรณ์การสอนการใช้อุปกรณ์การสอน จะช่วยให้บทเรียนภาษาไทย
 น่าสนใจยิ่งขึ้น อุปกรณ์บางอย่างไม่ต้องสิ้นเปลืองมากนัก อาจให้นักเรียนช่วยกันมาหาโดยลงทุนแต่
 น้อยแต่เกิดประโยชน์มาก ที่ขาดไม่ได้คือ พจนานุกรมและหนังสือในห้องสมุดอุปกรณ์ที่มีราคาแพง
 แต่มีประโยชน์ ถ้าพอมีกำลังจัดมาหาได้ เช่น เครื่องบันทึกเสียง ไมโครโฟน วิทยุแทป ฯลฯ ครู
 สามารถนำมาเสริมการเรียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

1.5 สอนให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สิ่งที่ควรคำนึงถึงให้มากที่สุด คือ การใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต เมื่อสอนทักษะทางภาษา ควรให้นักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาจริง ๆ จะทำให้พัฒนาทางภาษาของนักเรียนเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. วิธีสอนเฉพาะอย่าง นำเสนอไว้ 5 วิธี เช่นกัน

2.1 การสอนทักษะ มีข้อเสนอแนะดังนี้ .

2.1.1 ในขั้นต้นควรสอนโดยให้ฝึกทักษะทีละอย่างก่อน และค่อยสอนทักษะต่าง ๆ สัมพันธ์กันทีหลัง เช่น ฝึกอ่าน ฝึกฟัง ฝึกเขียน การฝึกนี้ต้องทำอยู่บ่อย ๆ จนทักษะแต่ละอย่างเจริญขึ้นตามความมุ่งหมาย

2.1.2 การฝึกเริ่มจากสิ่งที่ยากก่อน แล้วฝึกสิ่งที่ทำได้ยากขึ้นเป็นตามลำดับเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำเร็จจะได้มีกำลังใจ

2.1.3 เมื่อมีข้อบกพร่องผิดพลาดเกิดขึ้นในการฟัง พูด อ่าน และเขียนควรจูงใจให้นักเรียนเต็มใจแก้ไขข้อบกพร่องของตน อย่าให้นักเรียนรู้สึกว่าการแก้สิ่งที่ผิดเป็นการลงโทษ

2.1.4 ควรจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้นว่า การแสดงละคร การแบ่งหมู่ทำงานกันคว่ำจากห้องสมุด ฯลฯ

2.1.5 เพื่อให้ทราบว่ามีทักษะแต่ละอย่างได้ผลอย่างไร ควรมีการทดสอบอยู่เสมอ นักเรียนจะได้ทราบความเจริญก้าวหน้าของตน และมีกำลังใจที่จะฝึกให้ดียิ่งขึ้น

2.2 การสอนศิลปะภาษา เป็นสิ่งที่สอนกันยาก มีข้อเสนอแนะว่าพยายามสำรวจความถนัดของเด็กแล้วแนะนำวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมให้ และส่งเสริมให้มีโอกาสในการพบเห็นการใช้ภาษาขั้นศิลปะเป็นการขยายประสบการณ์

2.3 การสอนความรู้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.3.1 แนะนำให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ สัมภาษณ์ผู้รู้ ฯลฯ

2.3.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการมีสมุดจดหัวข้อสาระความรู้

2.3.3 ฝึกสังเกตการณ์ใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน แล้วรวบรวมคำประเภทต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่

2.3.4 จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์, การจัดป้ายนิเทศ ฯลฯ

2.3.5 จัดห้องสมุดให้มีหนังสือประเภทต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และแนะวิธีใช้ห้องสมุด

2.3.6 หัดให้รู้จักใช้พจนานุกรม สารานุกรม หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ ฯลฯ

2.4 การสอนเจตคติ ไม่ใช่เรื่องที่ย่ายนั้ก วิธีสอนต้องหาวิธีจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในภาษาไทย โดยทางตรงและทางอ้อม จัดเนื้อหาให้มีความยากง่ายเหมาะสมกับสติปัญญาของเด็ก จัดกิจกรรมพิเศษเป็นครั้งคราวเพื่อจูงใจให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยและครูต้องหมั่นสังเกตความสนใจของนักเรียนและส่งเสริมความสนใจนั้น

2.5 การสอนวิจารณ์ญาณ เป็นการสอนให้รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจในทางที่ถูก ครูควรวหาโอกาสฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดได้เสมอ จากการนำเนื้อหาบางตอนที่เรียนมาให้ให้นักเรียนหาเหตุผลของการกระทำ หรือเหตุการณ์ในเรื่อง หรือนำปัญหาในชีวิตประจำวันมาให้ให้นักเรียนอธิบายมอบงานบางอย่างให้ทำเพื่ออู่การใช้วิจารณ์ญาณแก้ปัญหา หรือจัดประสบการณ์หลายอย่าง เช่น ตั้งปัญหาให้นักเรียนค้นคว้าจากนิตยสาร วารสาร หรือตีความจากคำพังเพยสุภาษิต

สรุปได้ว่าการสอนให้ความรู้แก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูต้องใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย เอาใจใส่และสร้าง ความสนใจสำหรับผู้เรียน เพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ดีทางการศึกษา

การอ่านและเขียนคำในภาษาไทย

1. การอ่าน

1.1 ความหมายของการอ่าน

“อ่าน” ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่ต้องการออกเสียง เรียกว่า “อ่านในใจ”

พิศเพลิน สงวนพงศ์ (2533 : 1) ให้ความหมายว่า การอ่าน คือ การมองดูตัวอักษรให้ชัดเจน การเข้าใจความหมายของคำ หรือกล่าวอีกในหนึ่งคือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำหรือความคิด แล้วนำความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์

อรุณี สายเสนา (2536 : 11) ให้ความหมายว่า การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมาย ใช้สื่อความหมาย ความคิด ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียนให้เข้าใจตรงกัน

อัญชลี แจ่มเจริญ (2536 : 82) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผล และเข้าใจความหมายตลอดจนการพิจารณาเลือกความหมายที่ดีไปใช้ให้เกิดประโยชน์

มานิตย์ บุญประเสริฐ (2536 : 9) ได้รวบรวมความหมายของการอ่านจากผู้รู้ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยา แล้วนิยามความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยมีข้อความเป็นสิ่งกลาง หน้าที่ของผู้อ่าน คือ การค้นหาความหมายจากข้อความนั้น ๆ ผู้อ่านจะเข้าใจข้อความที่อ่านได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย

ประการ คือ ลักษณะของเรื่องที่อ่าน ประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านผู้เขียน ความสามารถด้านภาษา เป็นต้น

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นวิธีสำคัญประการหนึ่งที่มนุษย์ใช้ค้นหาความรู้ และต้องเข้าใจตัวอักษรที่ปรากฏต่อสายตา ซึ่งสมองจะแปลความของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่พบเห็นออกมาเป็นคำพูด ความคิด ความรู้สึกของถ้อยคำนั้น ๆ ด้วยความเข้าใจ การอ่านหนังสือจึงเป็นส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำรงชีวิต

2. จุดมุ่งหมายในการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ได้มีนักการศึกษา และนักวิชาการได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2536 : 8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองออกมายกยอขอบเขตออกไปจากเดิมที่มีอยู่เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจตนเอง ให้ทันต่อความก้าวหน้าต่าง ๆ
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น
3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือความบันเทิง
4. การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เช่น อ่านสารคดี อ่านประวัติศาสตร์
5. การอ่านเพื่อวิเคราะห์ วิจัย จากข้อมูลที่ได้ เช่น การอ่านข่าว
6. การอ่านเพื่อหาประเด็นว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จ ส่วนใดเป็นของจริง เช่น การอ่านคำโฆษณาต่าง ๆ
7. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น อ่านบทความในวารสาร
8. การอ่านเพื่อปฏิบัติตาม เช่น อ่านคำสั่ง อ่านคำแนะนำ อ่านคู่มือ เป็นต้น
9. การอ่านเพื่อออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจน มีน้ำเสียงเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเหมือนกับพูด เช่น อ่านบทละครต่าง ๆ

นภดล จันทร์เพ็ญ (2542 : 74-75) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเพื่อศึกษาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อให้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเนื้อหานั้น ๆ โดยผู้อ่านอาจจะต้องการศึกษาหาความรู้โดยละเอียด หรือโดยย่อก็ได้ การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ มักใช้ในการอ่านตำราวิชาการต่าง ๆ หรืออ่านงานเขียนเฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษาเข้าใจ

1. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ผู้อ่านมุ่งที่ความผ่อนคลายอารมณ์ ความเพลิดเพลินที่เกิดจากการอ่าน อันได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย หรือ

สารคดีที่มีเนื้อหามุ่งความเพลิดเพลิน เช่น สารคดีท่องเที่ยว วรรณคดี วารสาร นิตยสาร ที่ประกอบด้วยเรื่องราวในแนวสาระบันเทิงต่าง ๆ การอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เป็นการอ่านที่ใช้กันมากในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป

2. อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งหมายถึงการคิดค้นเรื่องที่ตนสนใจเป็นพิเศษ
3. อ่านเพื่อฝึกทักษะในการอ่านออกเสียง เป็นการฝึกฝนตนเองในการอ่านออกเสียงเพื่อให้ผู้อื่นฟังแล้วเกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือความหมายซาบซึ้งในอรรถรส ทั้งนี้ แล้วแต่ประเภทของงานเขียน ส่วนผู้อ่านนั้นมุ่งที่การฝึกฝนการอ่านออกเสียงของตนให้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสมตามประเภทของงานเขียนที่นำมาอ่าน

เด็อนใจ กรุขกระโทก (2543 : 18) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านหนังสือทุกครั้ง ผู้อ่านควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่าน เช่น อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินหรืออ่านเพื่อต้องการอยากรู้

มิลเลอร์ (Miller. 1973 : 15) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้ อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างคร่าว ๆ อ่านเพื่อจับใจความ อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียด อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดจากเรื่อง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2546 : 9) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่าน ดังนี้

1. การอ่านหาความรู้ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทตำราทางวิชาการการวิจัยประเภทต่าง ๆ หรือการอ่านผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. การอ่านเพื่อความบันเทิง ได้แก่ การอ่านจากหนังสือประเภทตำราทางวิชาการ สารคดีท่องเที่ยว นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปลก การ์ตูน บทประพันธ์ บทเพลง
3. การอ่านเพื่อทราบข่าวสาร ความคิด ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทบทความ บทความวิจารณ์ ข่าว รายงานการประชุม
4. การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง ได้แก่ การอ่านที่ไม่เฉพาะเจาะจง แต่เป็นการอ่านเป็นครั้งคราวในเรื่องที่ตนสนใจอยากรู้ เช่น การอ่านประกาศต่าง ๆ การอ่านแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เป็นการอ่านเพื่อให้ความรู้ และนำไปใช้ หรือนำไปเป็นหัวข้อในการสนทนา

จากจุดมุ่งหมายของการอ่าน สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านขึ้นอยู่กับความต้องการอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อความเพลิดเพลิน และเพื่อให้รู้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

3. ความสำคัญของการอ่าน

ทักษะการอ่าน เป็นทักษะที่สำคัญ เป็นทักษะที่ทำให้เกิดการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ศีลธรรมจรรยาและค่านิยม (ชุตินา สัจจานนท์. 2539 : 10) นักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้เกิดความรู้ทางวิชาการ มีความสำคัญต่อการศึกษาทุกระดับ ทั้งเรียนภายในห้องเรียนและเรียนด้วยตนเอง ดังนั้น ความรู้ทางวิชาการความสำเร็จทางวิชาการของมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กับการอ่าน

2. การอ่านช่วยพัฒนาอาชีพ การอ่านทำให้ทราบข้อมูลในการเลือก การค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาอาชีพของบุคคลให้ก้าวหน้า ซึ่งส่งผลให้สังคมเจริญก้าวหน้า

3. การอ่านช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สามารถนำความรู้ให้สัมพันธ์กับการทำงานในชีวิตประจำวัน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปจินตนาการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ

4. การอ่านช่วยพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงาม ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และพัฒนาจิตใจให้เกิดความเมตตาอารี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

5. การอ่านช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ตลอดจนช่วยป้องกันและแก้ปัญหาบางอย่างได้

6. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

บันลือ ฤกษ์ตะวัน (2532 : 10-11) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้ การเรียนการสอนย่อมพบอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมของนักเรียนจะเปลี่ยนไป หงอยเหงา เก็บกด หรือมีฉะนั้นจะแสดงออกต่าง ๆ ในลักษณะทดแทนปมด้อยเหล่านั้น

2. นักเรียนที่อ่านได้ย่อมได้รับการยอมรับ สามารถเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ดี ตรงกันข้ามการที่นักเรียนมีอุปสรรคในการอ่าน ย่อมขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจตนเอง

3. การอ่านได้อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ ไม่ว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาใดในโลกก็ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ดีที่สุด การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างจุใจ หรือตีความความจำเป็นของนักเรียนเหล่านั้น

4. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบธุรกิจ การปรับปรุงเมื่อพ้นวัยประถมศึกษา อาจเรียนรู้จากพฤติกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกครั้งหนึ่ง

5. การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีที่จะรู้ข่าวสารเหตุการณ์ของบ้านเมือง เพราะการเป็นพลเมืองดีจำเป็นต้องรู้ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาของบุคคลที่มีความเข้าใจในการอ่าน สามารถนำความรู้ ความคิด ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและตนเองในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการอ่าน เป็นเครื่องมือที่ใช้แสวงหาความรู้ ซึ่งจะต้องรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้อง ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี เกิดความชำนาญ มีความรู้กว้างขวาง และนำมาซึ่งการพัฒนาในด้านความรู้ ความคิด และด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ขั้นตอนในการสอนอ่าน

บันลือ พุททษะวัน (2533 : 117 - 118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่นักเรียนก้าวเข้ามาเข้าโรงเรียน ในวันแรกรวมถึงการปฐมนิเทศนักเรียน การพัฒนาความพร้อม และการแก้ไขช่วยเหลือให้นักเรียนได้เรียนและเล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่าเป็นการเตรียมงานในขั้นการปรับปรุงพื้นฐาน ภาษาพูดกิริยามารยาท และระเบียบในการอ่านอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวนักเรียน การสังเกตการณ์เรียกชื่อ สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งในโรงเรียน และทางบ้าน ตลอดจนการเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2 การพัฒนา และตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกต ความเหมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อสายตา การฝึกกล้ามมือ การเล่นเกม การจับร้อง การฝึกวาด ปั้น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนิทานที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้น หรือเสียงพร้อมกับความช่วยเหลือแก้ไขอย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือนิทานสั้น ๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5 ฝึกฟังครูเล่านิทาน นิทานพื้นบ้าน นักเรียนฝึกพูด หรืออ่านตามครู และฝึกให้นักเรียนที่ฟังเล่าเรื่องย่อ ๆ ได้

1.6 ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่าย ๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอน ๆ

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำและภาพประกอบ

- 2.1 ฟีกอ่านคำและประโยคประกอบภาพ
- 2.2 ฟีกอ่านประโยคและเรื่องราว โดยอาศัยภาพประกอบช่วย
- 2.3 ฟีกอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ครูและนักเรียนจัดเตรียมหรือแต่งขึ้น หรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์
- 2.4 ฟีกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ่าน
3. ขึ้นอ่านหนังสือแตกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมช่วยในการอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ
 - 3.1 ฟีกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลก ๆ
 - 3.2 ฟีกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ได้
 - 3.3 ฟีกอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส
 - 3.4 ฟีกอ่านเรื่องราว บทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดตัวได้ดี จนนำไปใช้แสดงความคิดเห็น รายงานได้
4. ขึ้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพี้ยนผิดจากการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรส หลายประเภท
 - 4.1 ฟีกอ่านในใจ และมีความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรส หลายประเภท
 - 4.2 ฟีกอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญ
 - 4.3 ฟีกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่น่าสนใจ และเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่ประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้

ขึ้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ของการอ่าน เกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในวรรณคดีเรื่งมัย และสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนที่ดีเด่นขึ้นอ้างอิง ชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้

สรุปว่า ครูผู้สอนต้องรู้จักหาข้อความหรือคำที่ทำให้นักเรียนอ่าน ต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากอ่าน ครูต้องศึกษาขั้นตอนการสอนอย่างถ่องแท้ และสอนตามลำดับขั้นตอนการสอนอ่าน ได้แก่ ขึ้นเตรียม ขึ้นเริ่มอ่าน ขึ้นอ่านหนังสือแตกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ขึ้นเสริมสร้างนิสัยที่ดีในการอ่าน และขึ้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวางก็จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน
- 1.4 หลักจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสอนอ่าน
 - 1.4.1 กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike)

จากการทดลองการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้เสนอหลักการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึงสภาพความพร้อม หรือ ความมีวุฒิภาวะของผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐาน ประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาท กล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยง กับความรู้หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียน ถ้าผู้เรียนเกิดมีความพร้อมตาม องค์ประกอบดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2) กฎของการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือ กระทำซ้ำบ่อย ๆ ก็ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความสมบูรณ์แห่ง การเรียนรู้ กฎของการฝึกหัดแบ่งออกได้เป็น

2.1) กฎแห่งการใช้ (Law of Use) หมายถึง การฝึกฝน ครอบครอง อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ ย่อมทำให้เกิดพันธะที่แน่นแฟ้นระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เมื่อ บุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้อยู่เสมอ ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้เกิดความมั่นคง ถาวรไม่ลืม

2.2) กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disuse) หมายถึง การไม่ได้ฝึกฝน หรือ ไม่ได้ใช้ ไม่ได้กระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดความมั่นคงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองอ่อนกำลังลง หรือ ลดความเข้มข้น หรือเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วไม่ได้นำความรู้ไปใช้ หรือไม่เคยใช้ ย่อมทำ ให้การทํากิจกรรมนั้นไม่ดีเท่าที่ควร หรืออาจจะทำให้ความรู้นั้นลืมนั่นสิ้นไปได้

3) กฎแห่งการเป็นผล (Law of Effect) กฎนี้เป็นผลให้เกิดความพอใจ กล่าวคือ เมื่ออินทรีย์ได้รับความพอใจ จะทำให้พันธะหรือสิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการ ตอบสนองมีความเข้มแข็งมั่นคง หรืออยากจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าอินทรีย์ได้รับผลที่ไม่พอใจก็ จะทำให้ไม่อยากเรียน หรือเกิดความเบื่อหน่าย เป็นผลเสียต่อการเรียนรู้

สรุป กฎแห่งการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ความสามารถในการอ่านคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านได้เป็นอย่างดี เพราะ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้ามีความพร้อม ครูต้องพยายามสร้างแรงบันดาลใจให้เขาเกิดความ สนใจอยากรู้ อยากอ่าน โดยสร้างบรรยากาศประกอบภาพที่น่าสนใจ จากนั้นส่งเสริมให้เขาได้ ฝึกหัด ฝึกฝนอ่านบ่อย ๆ โดยการฝึกปฏิบัติจากการทำแบบฝึกเสริมทักษะ และทดสอบระหว่างเรียน เพราะว่าจะเรียนรู้ในเรื่องใด ถ้าฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จะเกิดผลที่ดี เป็นที่น่าพอใจ เมื่อนักเรียน พอใจในความสามารถของตนเอง คือ อ่านหนังสือได้ดีขึ้น ทำให้อยากรู้ อยากเรียน มีความ กระตือรือร้นในการอ่านมากขึ้น ทำให้มีความสามารถในการอ่านคำสูงขึ้น

1.4.2 ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Reinforcement)

สกินเนอร์ (Skinner) เป็นผู้คิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ หรือแบบปฏิบัติการ เชื่อว่า แรงเสริม (Reinforcement) คือ สิ่งเร้าที่ให้ในเวลาที่เหมาะสม

(กับการตอบสนอง) จะรักษาระดับหรือพลังของการตอบสนอง หรือการตอบสนองนั้นคงอยู่ต่อไป ในกรณีวางเงื่อนไขแบบแสดงการกระทำแรงเสริมคือแรงที่เกิดขึ้นทันทีหลังจากการตอบสนอง และ เป็นสิ่งที่ทำให้พฤติกรรมหนึ่ง ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งมากขึ้น เช่น การให้คำชมเชยเมื่อนักเรียนพูดจา ไพเราะก็จะเกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การได้รับสิ่งซึ่งเพิ่ม แนวโน้มในการตอบสนองเนื่องจากเกิดความพอใจ แรงเสริมทางบวก ได้แก่ คำพูด สภาพการณ์ หรือสิ่งของ เช่น คำชม ความรักความเอ็นดู อาหาร เงินทอง การให้สิทธิพิเศษ การได้รับตำแหน่ง การปรบมือให้เกียรติ การได้เกรดที่ดี การได้รับความสนใจ การแสดงท่าทางยอมรับนับถือ เป็นต้น

2) การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การเสริมแรงที่ เกิดขึ้นจากการนำแรงเสริมทางลบ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทำให้เกิดความไม่พอใจออกไป เป็นการช่วยให้หนี ออกจากสภาพการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เมื่อกำจัดสิ่งเร้าที่ทำให้ไม่พอใจ ออกไปก็จะทำให้ การตอบสนองมีพลังมากขึ้น เช่น การให้นักเรียนคุยเล่นขณะเรียน ไปนั่งเรียนหลังห้องเมื่อเขาตั้งใจ เรียน จึงให้กลับมานั่งเรียนตามปกติต่อไป ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น การให้นั่งลงจึงเป็น การเสริมแรงทางลบ

สรุปได้ว่า การเสริมแรงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนานักเรียนที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ เพราะนักเรียนกลุ่มนี้ สิ่งที่เขาต้องการมาก คือ ความรัก ความเข้าใจ การยอมรับจาก คนทั่วไป โดยเฉพาะจากคนรอบข้าง ถ้าครูให้กำลังใจ ให้การยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลกับเขาใน บางครั้ง ซึ่งรางวัลอาจจะเป็นสิ่งของ หรือให้เขาทำสิ่งที่ชอบ เช่น เล่นเกมคอมพิวเตอร์ เป็น การเสริมแรงทางบวก จะทำให้นักเรียนสนใจ และกระตือรือร้นในการอ่านคำมากขึ้น ขณะเดียวกัน การเสริมแรงในทางลบ ก็คือ ถ้านักเรียนไม่ตั้งใจอ่าน หรืออ่านคำไม่ได้ ก็จะไม่ให้เล่นเกม คอมพิวเตอร์ที่เขาชอบก็ได้ ก็จะทำให้เขามีความพยายามในการอ่านคำมากขึ้น

จากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว สรุปได้ว่า ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการจัดทำสื่อส่งเสริมการอ่าน สิ่งสำคัญต้องเน้นในเรื่อง กฎแห่งความพร้อม กฎของการฝึกหัด และกฎแห่งความเป็นผล และต้องอาศัยทฤษฎีการเสริมแรง ในการพัฒนา ตลอดจนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย เพราะนักเรียนที่มีปัญหาทางด้าน การเรียนรู้ด้านการอ่าน หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน จะมีความต้องการในลักษณะ ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป

1.5 ประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน ทั้งในด้านการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร จึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

1.5.1 ความสำคัญของการอ่าน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2535 : 48-49) ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2531 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

- 1) การอ่านทำให้ได้สาระเนื้อหา ความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้โดยวิธีอื่น ๆ
- 2) ผู้อ่านสามารถอ่านได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนก็ได้
- 3) หนังสือเก็บได้นานกว่าสิ่งอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยไม่จำกัด
- 4) การอ่านสามารถฝึกความคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
- 5) การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะการอ่านจิตใจจะมุ่งอยู่ที่ข้อความ พินิจพิเคราะห์ความ
- 6) ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดได้ด้วยตนเองคร่าว ๆ หรืออ่านละเอียด หรืออ่านทุกตัวอักษรเป็นไปตามใจผู้อ่าน หรือเลือกจะอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกหาอ่านได้

1.5.2 ความสำคัญของการอ่านมี ดังนี้ (สุนันทา สายคง. 2542 : 13)

- 1) การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหา สาระความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง
- 2) การอ่าน สามารถอ่านหนังสือได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่
- 3) ผู้อ่านสามารถฝึกการคิด และสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
- 4) การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธิมากกว่าอย่างอื่น
- 5) ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านด้วยตนเอง
- 6) หนังสือมีหลายรูปแบบและมีมากกว่าสื่ออื่น ๆ
- 7) ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง ในขณะที่อ่าน
- 8) ผู้ที่รักการอ่านจะรู้สึกมีความสุข

1.5.3 ประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน มีดังนี้ (พูนศรี อัมประไพ. 2531 : 19 - 20)

- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ เป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาต่าง ๆ เมื่อเกิดทักษะในการอ่าน ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้
- 2) การอ่านทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ด้วยการรับรู้ความงดงามของภาษา ทำให้เกิดความสุขและจินตนาการ
- 3) การอ่านเป็นเครื่องมือส่งเสริมความคิดให้แตกฉาน

4) การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึก และความต้องการทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจร่วมกันได้อย่างมีความสุข

5) การอ่านทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะนำความรู้จากการอ่านไปประกอบอาชีพของตน

6) การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับทอดมรดกทางของครุ่นก่อนสู่ครุ่นต่อไป

1.5.4 ประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อมนุษย์ มีดังนี้ (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2538

: 6)

- 1) เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์
- 2) ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ทักษะต่าง ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- 3) ทำให้มนุษย์เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความเพลิดเพลินและเกิดแรงบันดาลใจ
- 4) เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 5) ทำให้มนุษย์ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโลก
- 6) เป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพของมนุษย์
- 7) ช่วยให้ผู้สามารถแก้ไขปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และปัญหา

ส่วนตัว

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความฉลาด มีคุณค่ามากมาย เป็นคุณประโยชน์อย่างมหาศาลต่อผู้รักการอ่าน

2. การเขียน

การเขียนเป็นการสื่อความหมายที่มีวิธีสลับซับซ้อน ต้องใช้เวลาฝึกนานกว่าทักษะอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่การคัดลายมือ การเขียนตัวหนังสือให้ถูกแบบ การสะกดคำให้ถูกต้อง การถ่ายทอดความคิดเป็นตัวหนังสือให้ผู้อื่นเข้าใจ ตลอดจนการเขียนถ้อยคำสำนวนให้สละสลวย ได้ประโยชน์ตรงตามจุดประสงค์

2.1 ความหมายของการเขียน

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ได้ให้ความหมายการเขียนไว้ดังนี้

ส่วน เอกฉันท จารุเมธีชน (2539 : 105) กล่าวถึงความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียน คือการถ่ายทอดความคิดความรู้ ความต้องการ ความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อื่นได้อ่านและเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน การเขียนทุกครั้งต้องคำนึงถึงผู้อ่านเป็นสำคัญว่า ผู้อ่านมีพื้นฐานความคิดเป็นอย่างไร ควรเขียนอย่างไรจึงจะเกิดตามประสงค์ ต่อจากนั้นกำหนดรูปแบบ

วิธีการเขียนการใช้ภาษาและเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้อ่าน การเขียนจึงจะประสบความสำเร็จตามความตั้งใจ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 203) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนไว้ว่า เขียน หมายถึง จัดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข จัดให้เป็นเส้นหรือรูปต่างๆ ให้ชัดเจน

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 139) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียนหมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ เพราะการเขียนเป็นทักษะการส่งออกตามแบบของภาษาศิลปะจากความหมายของการเขียนดังกล่าว ทำให้มองเห็นความสำคัญของการเขียนว่ามี ความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น นักเรียนใช้การเขียนบันทึกความรู้ ทำแบบฝึกหัดและตอบข้อสอบบุคคลทั่วไป ใช้การเขียนเพื่อเขียนจดหมายทำสัญญาพินัยกรรมและคำประกัน พ่อค้าใช้การเขียนเพื่อการโฆษณาสินค้า ทำบัญชี ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน แพทย์ใช้เขียนเพื่อจดบันทึกประวัติคนไข้ เขียนใบสั่งยาและอื่น ๆ นักวิชาการใช้การเขียนเพื่อเขียนบทความ หนังสือ ตำรา รายงาน เป็นต้น

ได้ให้ความหมาย การเขียนสอดคล้องกันว่า การเขียนคือการแสดงออกทางความคิด เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร โดยใช้ลายลักษณ์อักษร และต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รู้

สรุปได้ว่า ความหมายของการเขียน คือ การถ่ายทอดสรรพสิ่งอันเป็นความรู้สึกลึกซึ้งของตนเองออกมาเป็นสัญลักษณ์ ประทับตราไว้บนวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ อาจจะต้องการสื่อถึงบุคคลอื่นหรือไม่สื่อถึงบุคคลอื่นก็ได้แล้วแต่จุดประสงค์ของผู้เขียน

2.2 ความสำคัญของการเขียน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2539 : 92) กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนไว้ว่า ในทักษะทางภาษาทั้งสี่ทักษะ ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่มีความสลับซับซ้อนและยากที่สุด เพราะในการสื่อสารด้วยการเขียนนั้นผู้เขียนต้องใช้ความสามารถของตนเองสื่อความหมาย โดยปราศจากความช่วยเหลือของผู้อื่น และก่อนที่จะลงมือเขียนนั้นผู้เขียนจะต้องมีความรู้ ความคิด และสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้มากแล้วจึงกลั่นกรองความรู้ที่ได้รับมาแสดงออกเป็นลายลักษณ์อักษรที่สื่อความหมายและความคิดให้ประจักษ์

การเขียนเป็นการติดต่อสื่อสารความหมายกับผู้อื่นทางตัวอักษร เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยความจำของตนเอง ของผู้อื่น การเขียนหนังสือได้ถูกต้องสื่อความหมายได้แจ่มแจ้งแสดงว่า เป็นผู้มีการศึกษาดี สื่อสารเข้าใจง่าย (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. 2541 : 42)

วรรณิ โสภประยูร (2542 : 140-141) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนโดยสรุปไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจและประสบการณ์ของตนออกเสนอผู้อ่าน
2. เป็นการเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ซึ่งตนเคยมีประสบการณ์มาก่อน
3. เป็นการระบายอารมณ์อย่างหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้ผู้เขียนเกิดความรู้สึกประทับใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา
4. เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ถ่ายทอดจากสมัยหนึ่งไปสู่อีกสมัยหนึ่งหรือชาติหนึ่ง ไปสู่อีกชาติหนึ่ง
5. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาของบุคคลเนื่องจากการเรียนรู้เกือบทุกอย่างต้องอาศัยการเขียนเป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกสิ่งที่ได้ฟังหรือได้อ่าน
6. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ตามความประสงค์ที่มนุษย์แต่ละคนปรารถนา เช่น เพื่อต้องการทำให้รู้เรื่องราว ทำให้รู้จัก ทำให้โกรธ และสร้างหรือทำลายความสามัคคีของคนในชาติ
7. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียนทำให้รู้สึกถึงความสามารถของผู้เขียน ได้จากวรรณกรรมหรืองานเขียนอื่น ๆ
8. เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่ามีเกียรติ และเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้นได้
9. เป็นการพัฒนาความสามารถและบุคลิกส่วนบุคคลให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง การแสดงความรู้สึกและแนวความคิด
10. เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและสังคม

บุญรอด โชติวชิรา (2547 : 22) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ว่า การเขียนมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญเพราะเป็นการส่งสารที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของผู้เขียนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และเน้นทักษะที่ ช่วยย้การเรียนรู้จากทักษะต่าง ๆ ดังนั้นการเขียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป

จากความสำคัญของการเขียนดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนเป็นการสื่อสารที่ต้องใช้การฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ อย่างมาก และจำเป็นต้องมีความรู้และสะสมประสบการณ์ เพื่อให้การเขียนสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ความมุ่งหมายของการสอนการเขียน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการเขียนไว้ ดังนี้

วรรณิ โสุมประยูร (2542 : 411) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเขียนได้หลายอย่าง ดังนี้

1. เพื่อคัดลายมือหรือเขียนให้ถูกต้องตามลักษณะตัวอักษรให้เป็นระเบียบชัดเจนและอ่านเข้าใจได้ง่าย
2. เพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะการเขียนให้พัฒนาองกงามขึ้นตามควร
3. เพื่อให้มีทักษะการเขียนสะกดคำถูกต้องตามอักขรวิธี เขียนวรรคตอนถูกต้องและเขียนได้รวดเร็ว
4. เพื่อให้รู้จักเลือกภาษาเขียนที่ดี มีคุณภาพเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส
5. เพื่อให้สามารถรวบรวมและลำดับความคิดแล้วจดบันทึกสรุปและย่อใจความเรื่องที่อ่านหรือฟังได้
6. เพื่อถ่ายทอดให้มีจินตนาการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรู้สึกนึกคิดเป็นเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้ง
7. เพื่อให้สามารถสังเกต จดจำ และเลือกเพื่อนถ้อยคำหรือสำนวนโวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายให้ตรงตามที่ต้องการ
8. เพื่อให้ทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
9. เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเขียนตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด
10. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเขียนว่ามีประโยชน์ต่ออาชีพการศึกษาคหาความรู้และอื่น ๆ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 45-46) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเขียนไว้ ดังนี้

1. ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียน ในการติดต่อสื่อสารความหมายและให้เกิดความสนใจที่จะฝึกฝนภาษาเขียนของตน
2. ให้สามารถเขียนได้ถูกต้องตามหลักอักขรวิธี และตามสมัยนิยม
3. ให้สามารถเขียนได้รวดเร็ว อ่านง่าย สะอาดเรียบร้อย
4. ให้สามารถถ่ายทอดความคิดเป็นภาษาเขียนได้อย่างแจ่มแจ้งและรู้ลำดับความคิดให้เป็นระเบียบ

5. ใ้รู้จักสังเกตและจดจำถ้อยคำสำนวนดี ๆ รู้จักเลือกคำมาใช้สื่อความหมายได้ตรงตามความประสงค์
6. ใ้มีศิลปะในการเขียน คือ ใช้ภาษาเขียนกะทัดรัดสละสลวยเหมาะสมกับกาลเทศะบุคคล และสื่อความหมายได้ผลตามที่ต้องการ
7. ใ้มีความเจริญในทางจินตนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแสดงออกได้ด้วยภาษาเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

ดังนั้น การสอนเขียนจะต้องสอนตั้งแต่การใ้ให้นักเรียนเขียนเห็นความสำคัญของการเรียนหลักการเขียนใ้ถูกต้องรวดเร็ว สะอาดเรียบร้อย รู้จักจัดลำดับความคิดก่อนจะเขียน และฝึกการคิดสร้างสรรค์แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง จึงจะใ้ทำงานเขียนสื่อความหมายได้ตามต้องการและมีคุณค่า

2.4 องค์ประกอบของการเขียน

วรณี โสมประยูร (2542 : 142) ใ้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนว่ามีองค์ประกอบใหญ่ ๆ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้เขียน (ผู้ส่งสาร) ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการของผู้เขียน ความสามารถในการเลือกเนื้อหา การใช้ภาษา การแสดงความคิด ลายมือของผู้เขียนและจรรยาบรรณของผู้เขียน
2. ภาษา (สาร) ภาษาไทยมีการจำแนกคำสำหรับใ้ใ้ถูกกาลเทศะในแต่ละฐานะของบุคคลเพราะคำเดียวไม่สามารถใ้ใ้กับบุคคลใ้ทุกคนทุกโอกาสและทุกสถานที่ในทางภาษาจำแนกภาษาออกเป็น 3 ระดับคือ ภาษาปาก ภาษากึ่งแบบแผนและภาษาแบบแผน
 - 2.1 ภาษาปาก ส่วนใหญ่เป็นภาษาใ้ใ้พูดมากกว่าเขียน เช่น ภาษาถิ่นหรือหมายถึง การเขียนใ้ใ้ภาษาพูดกับบุคคลที่สนิทคุ้นเคย
 - 2.2 ภาษากึ่งแบบแผน เป็นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในการเขียนใ้ใ้ภาษากึ่งแบบแผน หมายถึง การใ้ภาษาเขียนสำหรับบุคคลใ้ไม่คุ้นเคยมาก่อนและใ้ไม่เป็นพิธีรีตอง
 - 2.3 ภาษาแบบแผนเป็นภาษาใ้ใ้มีความมุ่งหมายแบบแผนและหลักเกณฑ์สำหรับเขียนเฉพาะเรื่อง เช่น เรียงความ จดหมายราชการ ภาษาแบบแผนจึงเป็นภาษาใ้ใ้มากกว่าพูด ถ้าใ้ใ้พูดก็เป็นการเขียนสำหรับพูดอย่างมีพิธีรีตอง เช่น สุนทรพจน์ โอวาท
3. เครื่องมือใ้ใ้ให้เกิดสาร หมายถึง เครื่องมือใ้ใ้เขียนใ้ใ้ เช่น อักษร ดินสอดินสอ ฯลฯ
4. ผู้อ่าน (ผู้รับสาร) การเขียนมีจุดมุ่งหมายใ้ใ้แท้จริง คือ เขียนใ้ใ้ใ้ผู้อื่นอ่านงานเขียนบางอย่างใ้เขียนมีเจตนาใ้บุคคลเฉพาะกลุ่มอ่าน เช่น เขียนใ้ใ้เด็กอ่าน เขียนใ้ใ้นักธุรกิจอ่าน เขียนใ้ใ้คนทั่วไปอ่าน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียนประกอบด้วย ผู้เขียนเลือกเนื้อหาและเครื่องมือมาเขียนด้วยลายมือและมีจรรยาบรรณในการเขียน การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละฐานะและบุคคล

2.5 ปัญหาของการเขียนสะกดคำผิด

การเขียนสะกดคำผิด นับเป็นปัญหาในการเรียนการสอนในปัจจุบัน เพราะการเขียนผิดแสดงผิดถึงความไม่สนใจในการใช้ภาษา แม้จะแก้ไขแล้ว ต่อไปอาจกลับมาเขียนผิดอีกก็ได้ ดังที่ นิภา แก้วประทีป (2546 : 14-15) ได้กล่าวถึงลักษณะในการเขียนสะกดคำผิดมีดังนี้

1. ผิดที่ตัวพยัญชนะ เช่น ซ แทน ทร
2. ผิดที่ตัวสระ เช่น พรุช เขียนผิดเป็น พรุช
3. การเขียนผิดที่ตัวสะกด
4. การเขียนผิดที่วรรณยุกต์ เช่น โน้ต เขียนผิดเป็น โน๊ต
5. การเขียนผิดที่ตัวการันต์
6. การเขียนผิดที่ตัวสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์
7. การเขียนผิดที่คำพิเศษหรือคำย่อ
8. การเขียนผิดที่คำนั้นมาจากภาษาอื่น
9. การเขียนผิดโดยทอนเสียงให้สั้นลง
10. การเขียนผิดโดยยัดเสียงให้ยาวออก
11. การเขียนผิดที่อักษรควบกล้ำ
12. การเขียนผิดที่สระ ใ ใ และ อัย
13. การเขียนผิดที่อักษรนำ

ศิริพรรณ เขียวชอุ่ม (2538 : 13) ได้สรุปสาเหตุของคำที่นักเรียนส่วนใหญ่เขียนผิดมาจากสาเหตุหลายประการ คือ

1. นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับคำผิด โดยเห็นแบบที่เขียนผิด ๆ
2. นักเรียนไม่รู้หลักภาษา เช่น ไม่รู้หลักการประวิสรรชนีย์ หลักการใช้ ศ ข หลักการสะกดตัวการันต์ หลักมาตราตัวสะกด และอื่น ๆ เป็นต้น
3. นักเรียนไม่รู้ความหมาย เพราะคำไทยมีคำพ้องเสียง ทำให้ความหมายสับสน เช่น กัณฑ์ – กรรม, ขันท์ – ขรรค์ ฯลฯ
4. นักเรียนฟังไม่ชัด เพราะคำไทยมีคำควบกล้ำ เช่น คราง ครา คลอง ครอง เกลี่ยกล่อม เป็นต้น
5. นักเรียนไม่สามารถถ่ายทอดคำตามเสียงที่มาจากภาษาอังกฤษ ซึ่งเขียนแตกต่างจากเสียงได้ เช่น ซอด้ก ดอกเตอร์ แท๊กซี่ เป็นต้น

6. นักเรียนใช้คำที่มี ร ล รร ไม่ถูก เช่น ราว – ลาว ราว - ลาด บรรณาธิการ – บรรดา เป็นต้น

จากสาเหตุของการเขียนสะกดคำผิดดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเกิดจากการอ่านผิด การได้ประสบการณ์ที่ผิด การขาดความรู้ทางหลักภาษาอย่างถ่องแท้ และการขาดการเอาใจใส่ และฝึกฝนอย่างจริงจัง

2.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนเขียนสะกดคำ

การสอนเขียนสะกดคำ ทศนีย์ สุขเมธี (2542 : 101-108) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนเขียนสะกดคำไว้ดังนี้

1. ก่อนที่จะลงมือสอนครูควรมีการสำรวจความพร้อมของนักเรียนด้านความสามารถในการใช้คำได้เหมาะสมกับระดับชั้นเพียงใด
2. ครูควรได้ปลูกฝังนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการมีความสามารถในการเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง
3. การสอนเขียนแต่ละครั้ง ครูควรให้นักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนเพื่อให้เขาได้มองเห็นประโยชน์ของฝึกทักษะการเขียน
4. ครูควรพยายามพลิกแพลงการเขียนตามคำบอกหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้ นักเรียนสนใจการเขียนและพร้อมที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง
5. ครูควรพยายามพลิกแพลงการเขียนตามคำบอกหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อไม่ให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนเขียนสะกดคำที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ต้องให้นักเรียนเกิด ความพร้อมรับรู้จุดประสงค์ ลงมือปฏิบัติทั้งจากครูและด้วยตนเองบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง และชำนาญ ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาและใช้กลวิธีการสอนและการเสริมกำลังใจ หลากหลาย รูปแบบจึงเกิดผลสำเร็จ

3. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

3.1 ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม (2537 : 3) ได้ให้คำจำกัดความของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไว้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (Learning Disabilities) หมายถึง นักเรียนที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้เกี่ยวกับความเข้าใจ การใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกติอาจเห็นได้ในลักษณะของ

การมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การเขียน การสะกด หรือการคำนวณ ตลอดจนการรับรู้อื่น เป็นผลมาจากความผิดปกติทางสมอง แต่ไม่รวมถึงนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ อันเนื่องมาจาก มองไม่เห็น ปัญญาอ่อน การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติเนื่องจากร่างกายพิการ มีอารมณ์แปรปรวน หรือนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ผดุง อารยะวิญญู (2537 : 15) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (Learning Disabilities) หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย แขนขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพจิตเวช และสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน

อุบล เล่นวารี (2542 : 13) ได้กล่าวว่่านักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หรือย่อ ๆ ว่า LD หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย แขนขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพจิตเวช และสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 13) ได้อธิบายความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไว้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ไว้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งขึ้นไป ความผิดปกติดังกล่าวจะเกี่ยวเนื่องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูดหรือเขียน ซึ่งอาจส่งผลถึงความสามารถที่บกพร่องเกี่ยวกับการรับฟัง การคิด การพูด การเขียน การสะกดคำ ตลอดจนการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์รวมถึงสภาวะความพิการด้านการรับรู้ การที่สมองบาดเจ็บ สมองไม่อาจทำหน้าที่บางอย่างได้เล็กน้อย การมีปัญหาด้านการอ่าน (Dyslexia) และการมีปัญหาด้านภาษา (Aphasia) แต่ไม่รวมถึงนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนอันเนื่องมาจากความพิการด้านสายตา การได้ยิน หรือร่างกายพิการตลอดจนการมีภาวะปัญญาอ่อน มีปัญหาทางอารมณ์หรือนักเรียนด้อยโอกาส

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543 : 3) ได้กล่าวถึงคำจำกัดความนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ไว้ว่า ความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมากกว่านั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจภาษา หรือเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งอาจแสดงออกมาทางความสามารถที่ไม่สมบูรณ์ในการฟัง การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้คำจำกัดความยังได้ระบุต่อไป

ด้วยว่า ความบกพร่องในการเรียนรู้ นั้นยังครอบคลุมสภาพต่าง ๆ เช่น ความบกพร่องในการรับรู้ ภาวะที่สมองถูกกระทบกระเทือนเพียงเล็กน้อย ความบกพร่องในการอ่าน และความบกพร่องในการเข้าใจ

เบญจพร ปัญญา (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไว้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หรือความบกพร่องการเรียนรู้ (Learning Disabilities, LD) เป็นความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ ที่แสดงออกมาในรูปของปัญหาการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การคำนวณ และเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ เกิดจากการทำงานที่ผิดปกติของสมอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่ควรเป็น โดยพิจารณาจากผลการเรียนเปรียบเทียบกับระดับเชาวน์ปัญญา

อรุณญา เชื้อทอง (2544 : 13) ได้กล่าวว่านักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องของขบวนการของจิตวิทยาการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีปัญหาในด้านการใช้ภาษา ทั้งการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน และการสะกดคำ หรือการคำนวณ ตลอดจนปัญหาในการเคลื่อนไหว การรับรู้ อารมณ์ พฤติกรรม โดยไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญาบกพร่องทางประสาทสัมผัส ปัญหาทางพฤติกรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนหนังสือโดยวิธีเดียวกันกับนักเรียนปกติได้ จำเป็นให้บริการทางการศึกษาที่แตกต่างกันไจากนักเรียนปกติ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การศึกษาพิเศษ

เกียร์ฮาร์ท (Gearhart, 1973 : 12) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ว่า หมายถึง นักเรียนที่มีความเฉลียวฉลาดเท่านั้นนักเรียนปกติทั่วไป หรือบางคนอาจฉลาดกว่านักเรียนทั่วไป แต่นักเรียนเหล่านี้มีปัญหาในการเรียน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเมื่อเทียบกับคนอื่นในวัยเดียวกัน จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความเฉลียวฉลาดที่แท้จริงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมิท และคนอื่น ๆ (Smith and Other, 1995 : 101) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ว่าเกิดจากความบกพร่องทางพันธุกรรมทำให้นักเรียนมีปัญหายุ่งยากในการดำเนินชีวิตประจำวัน การแสดงออกทางพฤติกรรม การรับรู้ทางสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งแสดงออกในลักษณะของการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคิด และการเรียนคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และไม่ได้รวมถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ปัญหาทางพฤติกรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

จากความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย

อย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูด และ/หรือภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมองได้รับบาดเจ็บ การปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่าน และปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีปัญหาทางการเรียนเนื่องจากสภาพบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน

3.2 สาเหตุของปัญหาในการเรียนรู้

เบญจพร ปัญญา (2543 : 13) กล่าวไว้ว่า ความบกพร่องในการเรียนรู้อาจจะมีสาเหตุมาจากสมองทำงานผิดปกติ โดยมีรายงานการวิจัยสนับสนุน ดังนี้

1. พยาธิสภาพของสมอง การศึกษานักเรียนที่มีบาดแผลทางสมอง เช่น การคลอดก่อนกำหนด ตัวเหลืองหลังคลอด ฯลฯ แต่มีสติปัญญาปกติ พบว่ามีปัญหาการอ่านร่วมด้วย
2. ความผิดปกติของสมองซีกซ้าย โดยสมองซีกซ้ายจะควบคุมการแสดงออกทางด้านภาษา และสมองซีกซ้ายจะขนาดโตกว่าซีกขวา แต่นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สมองซีกซ้ายและซีกขวามีขนาดเท่ากัน และมีความผิดปกติอื่น ๆ ที่สมองซีกซ้ายด้วย
3. ความผิดปกติของสมองซีกซ้ายนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จะมีคลื่นอัลฟาที่สมองซีกซ้ายมากกว่านักเรียนปกติ
4. กรรมพันธุ์ นักเรียนที่มีปัญหาการอ่านบางรายมีความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ 15 และสมาชิกในครอบครัวเคยเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
5. พัฒนาการล่าช้า เดิมเชื่อว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีผลการพัฒนาการล่าช้าแต่ปัจจุบันไม่เชื่อเช่นนั้น เพราะเมื่อโตขึ้นนักเรียนไม่ได้หายจากโรคนี้

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545 : 355-366) กล่าวถึงสาเหตุของความด้อยความสามารถในการเรียนมีสาเหตุสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ระบบประสาทบกพร่อง เป็นเวลานานหลายสิบปีที่มีความด้อยความสามารถในการเรียน (Learning Disabilities) ได้มีการพิสูจน์ว่าเกิดจากความผิดปกติทางระบบประสาท ซึ่งอาจเกิดจากพัฒนาของระบบประสาทและสมองที่ผิดปกติ หรือความเสียหาย และบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาการในครรภ์ การขาดออกซิเจนในระหว่างคลอด และการติดเชื้อ เป็นต้น
2. พัฒนาการด้านต่าง ๆ ช้ากว่าวัย บางทฤษฎีเชื่อว่า ความด้อยความสามารถในการเรียน เกิดจากการพัฒนาที่ช้ากว่าวัยตามเกณฑ์ปกติอย่างมาก โดยเฉพาะสมองและระบบประสาทจากการศึกษาวิจัยมักพบว่านักเรียนเหล่านี้พัฒนาการล่าช้ากว่าวัยในด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น

ด้านวุฒิภาวะเชิงทักษะ พัฒนาการทางภาษา การทำงานประสาทสัมผัสของการเห็นและการเคลื่อนไหว

3. สาเหตุจากพันธุกรรม มีการศึกษาจำนวนมากได้พิสูจน์ว่าความสามารถในการเรียนเกิดจากปัจจัยทางพันธุกรรม

4. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับสาเหตุทางพันธุกรรม มีการศึกษาหลายชิ้นที่สรุปผลการศึกษาว่าความดี้อยความสามารถทางการเรียนที่เกิดจากปัจจัยสิ่งแวดล้อม อาทิ ทูพ โภชนาการ รังสี สารตะกั่ว ยา หลอดไฟที่เคลือบปรอท (Fluorescent) และการสอนที่ไร้ประสิทธิภาพ ในบางกรณีสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความดี้อยของการเรียนกำลังได้รับการศึกษาวิจัยอย่างมาก

กรมวิชาการ (2546 : 6-7) กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องในการเรียนรู้ อาจจำแนกได้ดังนี้

1. การได้รับบาดเจ็บทางสมอง บุคลากรทางการแพทย์ที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ในหลายประเทศมีความเชื่อว่า สาเหตุสำคัญที่นักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้นั้น เนื่องมาจากได้รับบาดเจ็บทางสมองเล็กน้อย อาจได้รับบาดเจ็บก่อนคลอดระหว่างคลอด หรือหลังคลอดก็ได้ การได้รับบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามการได้รับบาดเจ็บอาจไม่รุนแรงนัก สมองและระบบประสาทส่วนกลางยังทำงานได้ดีเป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนเท่านั้นที่บกพร่องไปบ้างทำให้นักเรียนมีปัญหาในการรับรู้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ปัญหานี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับทั้งหมดเพราะนักเรียนบางรายอาจเป็นกรณียกเว้นได้

2. พันธุกรรม งานวิจัยเป็นจำนวนมากระบุกันว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ บางอย่างสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเป็นรายกรณีพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคน อาจมีพ่อ แม่ พี่ น้อง หรือญาติใกล้ชิดมีปัญหาในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่าน การเขียน และความเข้าใจในทางภาษา มีรายงานการวิจัยที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับนักเรียนฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน (Identical twins) พบว่านักเรียนฝาแฝดคนหนึ่งที่มีปัญหาในการอ่าน ฝาแฝดอีกคนหนึ่งมีปัญหาในการอ่านด้วย แต่ปัญหานี้ไม่พบบ่อยนักสำหรับนักเรียนฝาแฝดที่เกิดจากไข่คนละใบ (Fraternal twins) จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัญหาทางการเรียนรู้ อาจสืบทอดทางพันธุกรรมได้

3. สิ่งแวดล้อม สาเหตุจากสภาพแวดล้อมในที่นี้ หมายถึง สาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การได้รับบาดเจ็บทางสมองและพันธุกรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนภายหลังการคลอด เมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การที่นักเรียนมีการพัฒนาการล่าช้าด้วยสาเหตุบางประการ เช่น ร่างกายได้รับสารอันเนื่องจากสภาพมลพิษสิ่งแวดล้อม การขาด

สารอาหารในวัยทารกและในวัยเรียน ตลอดจนการที่ผู้ปกครองมีความบกพร่องทางภาษา ด้านการแสดงออก หรือภาษาที่ผู้ปกครองใช้อาจคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง ในกรณีเช่นนี้ทำให้นักเรียนขาดต้นแบบที่ดีในการพัฒนาทางภาษา ทำให้มีความบกพร่องในการเรียนรู้ รวมถึงการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของครู ตลอดจนการขาดโอกาสในการศึกษา เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมเหล่านี้ อาจทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความบกพร่องมากขึ้น

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สาเหตุของปัญหาในการเรียนรู้ อาจเกิดจากการที่สมองได้รับบาดเจ็บทั้งก่อนคลอด ระหว่างคลอด และหลังคลอด ซึ่งสมองซีกซ้ายเป็นตัวควบคุมการแสดงออกด้านภาษา มีความผิดปกติ คือมีขนาดเท่ากับสมองซีกขวา รวมถึงด้วยพันธุกรรม และสภาพแวดล้อมที่ทำให้ปัญหาในการเรียนรู้เพิ่มความรุนแรงขึ้น

3.3 การคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ในการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีนักการศึกษาพิเศษหลายท่าน ได้กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนในการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แตกต่างกันไป

ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 45-48) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้แบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้

แบบสำรวจปัญหาในการเรียนเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้สำรวจปัญหาในการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยคำถาม 50 ข้อ ประเมินลักษณะปัญหาของนักเรียนในการเรียน 5 ด้านใหญ่ และ 25 ด้านย่อย ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 1-5 สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เครื่องมือมีค่าความเที่ยงตรงตามมาตรฐานของเครื่องมือในการวิจัยที่ดี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 มีเกณฑ์ปกติ มี Norms ให้เปรียบเทียบ ผู้ประเมินนักเรียนต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดีไม่น้อยกว่า 3 เดือน จะเป็นครูประจำชั้น หรือครูสอนนักเรียนประจำ หลังจากการกรอกแบบสำรวจแล้ว นำข้อมูล Plot ลงในกราฟที่มีลักษณะ Profile ของนักเรียน หากเส้นกราฟตกบนช่องเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 1 -3 ตั้งแต่ 1 ด้านย่อยขึ้นไป ถือว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนรู้ แต่นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนนี้อาจจะเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หรือนักเรียนปัญญาอ่อนระดับเรียนได้ก็ได้ จึงจำเป็นต้องทดสอบต่อไปขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 ใช้แบบสำรวจปัญหาการเรียนรู้อย่างเฉพาะด้าน

เป็นแบบสำรวจนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้โดยเฉพาะ (Specific Learning Disabilities) ใช้ชื่อย่อ SLD สำรวจปัญหาในการเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการอ่าน ด้านการเขียน และการสะกดคำ และด้านคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยข้อย่อยทั้งหมด 100 ข้อ ใช้มาตราส่วนประมาณค่าตั้งแต่ 1-5 ครูผู้สอนประเมิน ครูผู้สอนจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดีไม่น้อยกว่า 3 เดือน นักเรียนคนใดมีค่าเฉลี่ยของปัญหาดังแต่ 2.5 ขึ้นไป ถือว่ามีปัญหาในการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง

เชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ก่อนสัมภาษณ์ควรให้ผู้ปกครองกรอกแบบซักประวัตินักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนมากที่สุดที่จะมากได้ ประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง คือ การอ่าน นักเรียนมีปัญหาด้านใด เช่น นักเรียนอ่านเป็นคำไม่ได้เลย ไม่รู้จักสระ พยัญชนะ อ่านเป็นคำได้แต่ไม่เข้าใจความหมาย อ่านเรื่องได้แต่จับใจความไม่ได้ อ่านเรื่องได้แต่เรียงลำดับเหตุการณ์ไม่ได้

ขั้นที่ 4 ทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล

สร้างแบบทดสอบขึ้นเองเป็นแบบทดสอบที่เป็นทางการ เพื่อวัดทักษะของนักเรียนด้านการอ่าน เช่น ให้นักเรียนอ่านคำจากแบบเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอยู่ เพื่อประเมินว่านักเรียนอ่านคำในชั้นเรียนได้หรือไม่ นำข้อมูลทั้งหมด ทั้ง 4 ชั้น มาประมวลกัน แล้วพิจารณาว่าความบกพร่องของนักเรียนที่ได้ข้อมูลแต่ละชั้นสอดคล้องกันหรือไม่ หากข้อมูลมีความสอดคล้องกันทั้ง 4 ชั้น ให้สอดคล้องกันอย่างน้อย 2 ชั้น และมีความรุนแรงในลักษณะที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยพิจารณาว่าหากไม่ได้ความช่วยเหลือแล้ว นักเรียนจะไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ไม่มีพัฒนาการทางการเรียนเท่าที่ควร เรียนไม่ทันเพื่อน จึงตัดสินว่าเป็นนักเรียนที่ปัญหาทางการเรียนรู้ ในการพิจารณาคัดค้านั้น ควรร่วมกันตัดสินเป็นทีม ซึ่งอาจประกอบด้วย ครูการศึกษาพิเศษที่มีความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ครูผู้สอนนักเรียนปกติ นักจิตวิทยา หรือนักวิชาการเกี่ยวกับด้านการศึกษาพิเศษอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 15) กล่าวถึงการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านไว้ ดังนี้

1. พิจารณาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับสติปัญญาของนักเรียนคนเดียวกัน คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง เช่น นักเรียนที่มี IQ 120 แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม หรือวิชาใดวิชาหนึ่งต่ำ
2. คำนึงถึงความเหมาะสมเฉพาะทาง สืบเนื่องจากนักเรียนที่มีสติปัญญาปกติ หรือสูงกว่าปกติ แต่มีปัญหาในการเรียน ซึ่งนักเรียนจะมีความบกพร่องในการรับรู้ หรือการทำงานของสมองเกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บข้อมูล เช่น นักเรียนที่ผิดปกติด้านการเขียน เขียน ก เป็นสลับอักษรและหลัง เช่น บกเป็นกบ เป็นต้น
3. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สืบเนื่องจากความแตกต่างของนักเรียนกับเพื่อนว่าสิ่งใดที่เพื่อนทุกคนทำได้ แต่นักเรียนคนนั้นยังทำไม่ได้ มีความยุ่งยากสับสนเกี่ยวกับเรื่องวัน เช่น วันนี้ พรุ่งนี้แต่ไม่รู้ว่ามีเมื่อไร เป็นต้น สับสนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เช่น นัด 09.00 น. ตอนเช้า มา 09.00 ตอนกลางคืน

4. หากจุดตัดของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พิจารณาจากการกำหนดค่าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ถ้าคนใดได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่ครูกำหนด นักเรียนคนนั้นจะเป็นนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ศรียา นิยมธรรม (2541 : 36-39) กล่าวว่า ทางเลือกในการคัดแยกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีหลายทาง ไม่มีวิธีใดที่ง่ายในการคัดแยก ทุกวิธีจะมีข้อจำกัดมีข้อชวนสงสัย และยังไม่มียางเลือกใดที่เป็นกระบวนการซึ่งยอมรับกันทั่วไป และได้สรุปรายละเอียดของวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นทางเลือกในการคัดแยกไว้ ดังนี้

ทางเลือกที่ 1 ดูความแตกต่าง (The Discrepancy Method) จะพิจารณาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับสติปัญญาของนักเรียน

ทางเลือกที่ 2 คำนึงถึงความสามารถเฉพาะทาง (The Specific Method) จะพิจารณาจากนักเรียนที่มีสติปัญญาปกติ หรือดีกว่านักเรียนปกติ แต่มีปัญหาในการเรียน หรือมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในการเรียนรู้ที่ดูจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งระบุว่าเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ทางเลือกที่ 3 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (The Individual Differences Method) จะสังเกตความแตกต่างในแต่ละวิชา นักเรียนจะไม่มีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน หรือไม่มีปัญหาเป็นส่วนใหญ่ แต่จะมีความยุ่งยาก สับสนเฉพาะบางเรื่อง หรือบางด้านเท่านั้น เช่น ด้านการอ่าน ด้านการคำนวณ ด้านการสะกดคำ เรื่องความทรงจำ การสับสนเกี่ยวกับเรื่องเวลา หรือยุ่งยากกับการจัดระเบียบสิ่งของต่าง ๆ

ทางเลือกที่ 4 โดยหากจุดตัดของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (The Low Achievement Cut-off Method) นักเรียนทุกคนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำในระดับหนึ่งของวิชาใดก็ตาม อาจได้รับความช่วยเหลือ โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุว่าทำไมจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เช่น อาจกำหนดจุดของผลสัมฤทธิ์ต่ำ 10% คนใดที่ได้คะแนนต่ำใน 10% ก็จะถูกระบุว่าเป็นผู้ที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 35-44) กล่าวถึงวิธีคัดแยกนักเรียนไว้ 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การคัดแยกอย่างไม่เป็นทางการ และการคัดแยกอย่างเป็นทางการ

1. การคัดแยกอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Identification) เป็นการคัดแยกนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ครูอาจใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้สังเกต 2-3 คน ครูลงมติร่วมกันว่านักเรียนที่สังเกต มีปัญหาอะไรบ้าง ข้อมูลที่ได้สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจคัดแยกประเภทนักเรียนได้เป็นอย่างดี อีกวิธีหนึ่ง ที่โรงเรียนหลายแห่งใช้ได้ผลมาแล้ว คือ การบันทึกพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียน ว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนอย่างไรบ้าง จึงขอกกล่าวถึงการคัดแยกอย่างไม่เป็นทางการ 2 วิธี พอสังเขป ดังนี้

1.1 การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ครูอาจประเมินผลนักเรียนเพื่อการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียนได้ โดยการสังเกตพฤติกรรมด้านการเรียน และพฤติกรรมทั่วไป แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ด้านภาษาไทย ครูสังเกตว่านักเรียนมีพฤติกรรมดังกล่าวต่อไปนี้หรือไม่

- 1) นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งครูได้หรือไม่ เพียงใด
- 2) เวล่านักเรียนใช้คำพูดในการติดต่อสื่อสาร ครูฟังคำพูดของนักเรียนแล้วเข้าใจหรือไม่เพียงใด
- 3) ลักษณะการพูดของนักเรียน นักเรียนพูดเป็นคำ เป็นประโยคที่ชัดเจนชัดคำหรือไม่เพียงใด
- 4) นักเรียนอ่านคำง่าย ๆ ได้หรือไม่
- 5) ความสามารถในการอ่านของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนในชั้นต่ำกว่าหรือสูงกว่าเพื่อนในชั้นหรือไม่
- 6) นักเรียนอ่านข้ามบรรทัดหรือไม่
- 7) นักเรียนอ่านข้ามข้อความหรือไม่
- 8) นักเรียนอ่านสลับตัวอักษรหรือไม่
- 9) นักเรียนลอกคำศัพท์จากกระดานดำได้หรือไม่
- 10) นักเรียนเขียนตามคำบอกได้หรือไม่
- 11) ลายมือ อ่านยากเพียงใด การสะกดคำ อ่านเป็นคำที่ถูกต้องหรือไม่
- 12) นักเรียนเขียนตัวอักษรกลับหลังหรือไม่
- 13) นักเรียนเขียนประโยคถูกต้องตามหลักภาษาไทยหรือไม่เพียงใด

1.1.2 ด้านคณิตศาสตร์ ครูสังเกตว่ามีพฤติกรรมดังต่อไปนี้หรือไม่

- 1) นักเรียนนับเลขได้หรือไม่
- 2) นักเรียนเข้าใจความหมายของจำนวนหรือไม่
- 3) นักเรียนนับจำนวนตามครูได้หรือไม่เพียงใด
- 4) นักเรียนบอกขนาดของสิ่งของได้หรือไม่
- 5) นักเรียนบอกความแตกต่างของรูปทรงเรขาคณิตได้หรือไม่
- 6) นักเรียนเข้าใจความหมายมาตรา การชั่ง ตวง วัด หรือไม่
- 7) นักเรียนทำได้หรือไม่ เพียงใดในการบวก ลบ คูณ หาร

8) นักเรียนทำโจทย์ปัญหาได้หรือไม่ เพียงใด

1.1.3 ด้านพฤติกรรม

- 1) นักเรียนเสียสมาธิง่ายหรือไม่ เพียงใด
- 2) นักเรียนมีช่วงความสนใจสั้นหรือไม่ เพียงใด
- 3) นักเรียนมีใจจดจ่อกับพฤติกรรมได้นานหรือไม่ เพียงใด
- 4) นักเรียนอยู่นิ่งเฉยได้นานหรือไม่ เพียงใด
- 5) นักเรียนเดินหรือวิ่งได้คล่องแคล่วหรือไม่ เพียงใด
- 6) นักเรียนหยิบจับสิ่งของได้ดีหรือไม่ จับดินสอได้หรือไม่
- 7) นักเรียนมีความอดทนต่อการรอคอยได้หรือไม่ เพียงใด
- 8) นักเรียนจำสิ่งของได้หรือไม่ เพียงใด
- 9) นักเรียนแสดงความสับสนระหว่างซ้าย ขวา หรือไม่ เพียงใด
- 10) นักเรียนทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ เพียงใด

1.2 การบันทึกพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน

ครูผู้สอนจะเข้าใจปัญหาในการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากครูผู้สอนเป็นคนที่มีความทักษะในการสังเกตว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนเองมี ปัญหาในการเรียนอย่างไรบ้าง นักเรียนทำตามคำสั่งของครูได้หรือไม่ หากทำได้ ทำได้มากน้อย เพียงใด หากทำไม่ได้ นักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างไร เป็นต้น

ผู้ที่ทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมในการเรียน อาจเป็นครูประจำชั้น ครู ประจำวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียน ในการเรียนที่รวบรวมมาจากครู 2-3 คน เพื่อให้เห็นปัญหาชัดเจน โรงเรียนอาจกำหนดแบบฟอร์ม ขึ้นเพื่อใช้ในการบันทึกปัญหาในการเรียนของนักเรียน

2. การคัดแยกอย่างเป็นทางการ (Formal Identification) เป็นการคัดแยก นักเรียนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานซึ่งมีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้ และมีเกณฑ์ปกติ สำหรับใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจในการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มักมี การประเมินนักเรียนใน 2 ลักษณะ คือ

2.1 การวัดระดับความสามารถของนักเรียน ความสามารถในที่นี้ หมายถึง ความสามารถทางสมอง นั่นคือ ระดับสติปัญญา ผู้วัดส่วนใหญ่เป็นนักจิตวิทยา แบบทดสอบ มาตรฐานที่จะนำมาใช้ในการทดสอบระดับสติปัญญา เพื่อตัดสินใจว่านักเรียนเป็นหรือไม่ ควรใช้ แบบทดสอบความสามารถทางภาษา (Nonverbal Test) เพราะนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

อาจลดความสามารถในการทำแบบทดสอบที่มีภาษาเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้ไม่ได้ระดับสติปัญญาที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบทดสอบที่นิยมใช้ในการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะต้องทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน 3 ด้านเป็นอย่างน้อย นั่นคือ ด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ (Norms) แบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้ในการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีบริการตามสำนักทดสอบ และประเมินต่าง ๆ ซึ่งมีชื่อเรียกกันมากมาย แบบทดสอบหนึ่งที่มีคนนำมาใช้มาก คือ Wide Range Achievement Test เมื่อได้คะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วให้นำมาเปรียบเทียบกับระดับสติปัญญาของนักเรียน โดยเทียบตามชั้นหรืออายุ นักวิชาการ มีความเชื่อมั่นว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมักจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่ถ้านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แสดงว่านักเรียนอาจมีปัญหาบางอย่าง โดยทั่วไปนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าชั้นที่ตนเรียนอยู่ประมาณ 2 ปี เช่น นักเรียนอยู่ชั้น ป.3 แต่อ่านเขียนหนังสือแบบเรียนชั้น ป.3 ไม่ได้ เป็นต้น แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการคัดแยกนักเรียนผิดพลาดได้

จากวิธีการคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในการใช้แบบคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จะต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี เลือกและใช้แบบคัดแยกนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยนักเรียนและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนที่เป็นจริง

3.4 การจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 83-86) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ปัญหาทางการเรียนรู้มีขอบข่ายกว้างขวางทั้งพฤติกรรมการเรียนวิชาการ และพฤติกรรมทางการเรียนวิชาการ และพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงรบกวนชั้นเรียน จึงได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ ดังนี้

1. สอนโดยเน้นความสามารถที่เด่นของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จ เช่น ถ้าพบนักเรียนใช้สายตาในการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ครูควรให้นักเรียนมองดูวัตถุต่าง ๆ แทนที่จะพูดให้นักเรียนฟัง เท่านั้น
2. พยายามลดกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะหรือความสามารถที่เป็นจุดบกพร่องของนักเรียน เช่น ถ้าพบว่านักเรียนมีปัญหาทางการเขียน ก็ไม่ควรให้งานที่นักเรียนต้องเขียนมาก แต่อาจให้ตอบปากเปล่า หรือตอบใส่เทปบันทึกเสียงแทนการเขียน

3. พยายามพัฒนาจุดบกพร่องของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนประสบความสำเร็จจากการใช้ความสามารถเด่นได้แล้ว
4. กำหนดความคิดรวบยอดที่จะให้นักเรียนเรียนได้ชัดเจน ถ้าจะสนองความคิดรวบยอดใหม่ ครูต้องทำความคิดรวบยอดใหม่ไปสัมพันธ์กับสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนรู้มาแล้ว และสรุปความคิดรวบยอดให้ชัดเจน เพราะนักเรียนไม่สามารถสรุปใจความได้เอง
5. ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยชี้ให้นักเรียนเห็นว่าเมื่อวานนี้นักเรียนทำอะไรได้บ้าง วันนี้นักเรียนทำอะไรสำเร็จ และนักเรียนจะทำอะไรได้บ้างในวันพรุ่งนี้บ้าง
6. ตั้งเป้าหมายระยะสั้นอย่างชัดเจนที่นักเรียนสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายแตกต่างกันไป โดยให้นักเรียนทำงานในอันดับแรก ๆ ตามความสามารถของนักเรียน จากนั้นค่อยจำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียน เมื่อทำงานก้าวแรกได้สำเร็จตามกำหนดเวลา จึงค่อยให้งานที่ยากขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเดียวกัน
7. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่นักเรียนทำงานได้สำเร็จ ถ้านักเรียนทำผิดบอกให้ทราบทันที อธิบายใหม่ และให้นักเรียนแก้ไขใหม่ทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้านักเรียนทำได้สำเร็จต้องรีบให้คำชมและบอกเหตุผลนักเรียนที่ได้รับคำชม โดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ
8. ให้หยุดกิจกรรมนั้นชั่วคราวรอเวลาอีกระยะหนึ่ง ถ้าครูได้พยายามใช้วิธีการใหม่ ๆ หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนแล้ว แต่นักเรียนไม่สามารถพัฒนาได้
9. พยายามสอนสิ่งที่นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้
10. เนื้อหาบทเรียน และเทคนิควิธีการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้สอนนั้น ควรเริ่มสอนเนื้อหาหรือบทเรียนที่ต่ำกว่าระดับชั้นของนักเรียน 1 ปี เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ของความสำเสร็จ
11. จัดกิจกรรมในทักษะเดียวกันให้หลากหลาย เพื่อว่านักเรียนจะได้เลือกงานที่ทำได้ และให้นักเรียนทำตามแนวของตนเอง เช่น ใช้ปากกาสีแดง เลือกรมุมที่จะนั่งทำงานเอง ใช้อุปกรณ์ช่วยประเภทเครื่องเล่นเทป หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
12. ใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด
13. ใช้เกมหรือกิจกรรมที่นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็น และได้ยิน ได้ฟัง เพราะจะทำให้นักเรียนสนุกในการเรียนรู้และเรียนรู้ได้เร็ว
14. สอนซ้ำและทบทวนบ่อย ๆ เพราะตามปกตินักเรียนมีปัญหาทางการเรียนรู้ต้องการประสบการณ์ซ้ำ และบ่อยมากกว่านักเรียนปกติ

15. จัดทำป้ายกระดาษแข็งหรือธงสีแดง ซึ่งมีความหมายว่าต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งข้างหนึ่งของป้ายอาจเขียนว่า “พยายามทำงานต่อไป” และอีกข้างหนึ่งเขียนว่า “หนูมีปัญหา” ให้นักเรียนยกขึ้นตั้งหันออกนอกตัวเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากครู วิธีนี้จะช่วยลดความคับข้องใจให้แก่ นักเรียนได้บ้าง และป้ายหรือธงก็จะลดความวุ่นวายไปได้ โดยนักเรียนไม่ต้องลุกจากที่นั่งหรือยกมือ หรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากครูบ่อย ๆ และนอกจากนี้ป้ายดังกล่าวยังทำหน้าที่เตือนนักเรียนให้ทำงานต่อไปอีก

สรุป การจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ควรจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ควรเน้นกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะอย่างหลากหลาย มีความยากง่ายแตกต่างกันไป เน้นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ จะต้องสอนช้า ๆ ทวน บ่อย ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็น ได้ยิน และได้ฟัง เพื่อให้นักเรียนได้รับความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว เกิดทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร

3.5 ลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 29) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน คือ นักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านจะไม่สามารถอ่านหนังสือได้ เท่ากับระดับของนักเรียนในชั้นเรียนเดียวกัน แม้ว่าจะพยายามช่วยเหลือในเรื่องความจำเป็นพิเศษแล้ว ซึ่งอาจเป็นผลจากความบกพร่องของการมองเห็นหรือการได้ยิน พฤติกรรมการอ่านที่ไม่เหมาะสม จึงปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวร่างกายที่แสดงอาการเครียด เช่น อารมณ์เสีย หน้านิ่ง
2. การหลงบรรทัด อ่านซ้ำ
3. อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หรือคำมาแทนที่หรืออ่านกลับคำ
4. อ่านเรียงลำดับคำผิด สับสันตำแหน่ง ประธาน กริยา กรรม
5. อ่านสับสนระหว่างอักษรหรือคำที่คล้ายคลึงกัน
6. อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก
7. อ่านด้วยความลังเลไม่สนใจ
8. อ่านเอาเรื่องไม่ได้
9. บอกลำดับเรื่องราวไม่ได้
10. จับประเด็นสำคัญของเรื่องราวไม่ได้ (อ่านได้แต่อธิบายมาไม่ได้)
11. แยกสระเสียงสั้น ยาวไม่ได้

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 24-25) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านว่า อาจมีพฤติกรรม ดังนี้

1. จำตัวอักษรไม่ได้ ทำให้อ่านเป็นคำไม่ได้
 2. จำตัวอักษรได้บ้าง แต่อ่านเป็นคำไม่ได้
 3. ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน
 4. ระดับสติปัญญาของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย
- เมื่อวัด โดยใช้แบบทดสอบชาวัวปัญหาที่เชื่อถือได้
5. นักเรียนบางคนมีความไวในการใช้สายตา
 6. นักเรียนบางคนมีความไวในการฟัง
 7. พุดไม่เป็นประโยค
 8. นักเรียนสามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากนักเรียนฟังหรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟังจากเทป แต่ถ้าให้อ่านเองนักเรียนจะอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจหรือจับใจความไม่ได้
 9. อ่านโดยสลับตัวอักษร เช่น
กบ เป็น บก
มอง เป็น งอม เป็นต้น
 10. ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน – หลัง ตัวอักษรใดอยู่ทางซ้ายหรือขวา
 11. ไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้ เช่น ระหว่าง น้ำลง กับแมลง นักเรียนมักอ่านคำว่า แม – ลง หรือ มะ – แล – ลง เป็นต้น

นักเรียนกลุ่มนี้มีศัพท์ทางวิชาการที่เรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) นักเรียนที่มีปัญหาในการอ่าน นักเรียนแต่ละคนอาจมีพฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างน้อยบ้าง แตกต่างกันไป จากการศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

1. อ่านข้ามบรรทัด จับหนังสือเข้าแนบชิดหน้า สิ้นศีรษะขณะอ่านหนังสือ
 2. การจำคำ อ่านข้ามคำ ใช้คำอื่นแทนที่คำอ่าน อ่านสลับกัน อ่านออกเสียงผิดอ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านไม่ออก
 3. ความเข้าใจ จำเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน จำขั้นตอนของเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญไม่ได้
- ลักษณะอื่น ๆ เช่น อ่านทีละคำ อ่านทีละพยางค์ ไม่สามารถนำพยางค์มารวมกันเป็นคำได้ ไม่เว้นวรรคขณะอ่าน

เบญจพร ปัญญาขง (2543 : 5-9) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

1. อ่านช้า มีความลำบากในการอ่าน เช่น อ่านคำต่อคำจะต้องสะกดคำ
จึงจะอ่านได้

2. อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน
3. ไม่ระมัดระวังในการอ่าน จะเดาจากอักษรตัวแรก บาท เป็น บทที่
4. อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง
5. อ่านโดยไม่เน้นคำ หรือเน้นข้อความบางตอน
6. จำคำศัพท์ได้จำกัด พยายามอธิบายความหมายของคำที่อ่านไม่ได้
7. ผันวรรณยุกต์ไม่ได้
8. เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้
9. จับใจความสำคัญ หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านไม่ได้
10. ไม่รู้จักเดาคำจากข้อความ หรือประโยคที่อยู่หน้าหรือหลังคำ หรือย่อหน้า

นั้น ๆ

ศรียา นิยมธรรม (2546 : 155) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
ด้านการอ่าน คือ

1. ขมวดคิ้ว นิ้วหน้าเวลาอ่านไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์
2. หลงบรรทัด อ่านตะกุกตะกัก ผิด ๆ ถูก ๆ
3. อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ อ่านช้า อ่านย้อนกลับไปย้อนกลับมา
4. อ่านสลับตัวอักษร อ่านออกเสียงไม่ชัด อ่านช้า อ่านลยหลัง

จากลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน สรุปได้ว่า นักเรียน
ที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน พบว่าส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากสมองขาดเจ็บ ทำให้มีปัญหาด้ว
การรับรู้ภาษาและประสานงานของกล้ามเนื้อ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการอ่านแตกต่างไปจาก
นักเรียนทั่วไป และเป็นปัญหาในการอ่านหนังสือ และอาจทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทย
อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และยังมีผลกระทบต่อการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ด้วย

การจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

1. ให้นักเรียนเข้าใจจุดหมายของการอ่าน เช่น อ่านเพื่อเสาะแสวงหาความรู้ หาความ
เพลิดเพลินอารมณ์ หาข้อมูลเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอ่านตาม
ความสนใจของตัวเอง ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ
2. จัดให้นักเรียนได้อ่านในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นประจำทุกวัน มุ่งเน้นความสำเร็จใน
การอ่านและครูให้การเสริมแรง
3. ประสานงานกับผู้ปกครอง โดยแจ้งให้ทราบความสำเร็จ ความก้าวหน้า
ในการอ่านและเสนอแนะให้ผู้ปกครองจัดกิจกรรมการอ่านที่บ้านในลักษณะเดียวกัน

4. จัดหาหนังสือในการอ่านไว้มาก ๆ ครอบคลุมในหลายแขนงวิชา เพื่อให้ นักเรียน ได้มีโอกาสเลือกอ่านตามความสนใจ
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ นักเรียน เพื่อ ให้มีโอกา สฝึกทักษะในการอ่านและการเขียน เช่น จัดชุมนุมการละคร สโมสรนักอ่าน หนังสือพิมพ์ประจำห้อง
6. สอนให้ นักเรียน รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
7. สอนให้ นักเรียน รู้จักประเมินตนเอง โดยเฉพาะการประเมินผลความสามารถในการอ่านหนังสือของตนเอง
8. นำเทคนิค “เพื่อนสอนเพื่อน” มาใช้กับนักเรียนที่อ่านช้า เมื่อมีโอกา สพัฒนาความสามารถในการอ่าน
9. ตรวจสอบว่านักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับสายตาหรือไม่ โดยตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ถ้าหากพบว่านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา ควรส่งไปให้ ผู้เชี่ยวชาญแก้ไข

สรุป ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ต้องจัดให้เหมาะสม โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้ต้องน่าสนใจ สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน และหลากหลาย เน้นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ และเข้าใจทวนบ่อย ๆ นักเรียนได้เคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็น ได้ยิน และได้ฟัง อุปกรณ์ที่ใช้ควรเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด และกิจกรรมควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน

การสอนซ่อมเสริม

1. ความหมายของการซ่อมเสริม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 3) ได้ให้ความหมาย การสอนซ่อมเสริมว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยแก้ไขข้อบกพร่องแก่นักเรียนที่เรียนช้าหรือต้องการความช่วยเหลือ และเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ให้นักเรียน ได้มาพัฒนาเต็มความสามารถซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ

สอดคล้องกับ ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (ปฐมพงษ์ สุภเลิศ. 2549 ; อ้างอิงมาจาก ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2540) ได้ให้ความหมายการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า หมายถึง การสอนเด็กที่พัฒนาด้านการเรียนยังไม่เต็มความสามารถในการเรียนตามปกติ โดยการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่จะมึผลต่อ การเรียนขจัดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกวิธีตลอดจนเสริมทักษะในการเรียนรู้ใหม่ ๆ

เช่นเดียวกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (จุฑารัตน์ เจตนจำลอง. 2544 : 12 ; อ้างอิงมาจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่า

การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนกรณีพิเศษนอกเหนือไปจากสอนปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในตัวนักเรียน

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน และให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตามความสามารถ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นอกเหนือจากปกติ

2. วัตถุประสงค์ของการสอนซ่อมเสริม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 3) ได้ให้จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม ไว้ว่า

1. ให้นักเรียนเรียนทันเพื่อน และมีความพร้อมที่จะเรียนเรื่องอื่นต่อไป
2. ให้นักเรียนพัฒนาตนเองจนสามารถเรียนได้ดีขึ้นกว่าเดิม
3. ให้นักเรียนพัฒนาเต็มความสามารถของตน

ส่วน สมศักดิ์ สินธุระเวช (สมศักดิ์ สินธุระเวช, 2540 ; อ้างอิงมาจาก จินตนา มุลพฤกษ์, 2546 : 10) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการต้องสอนซ่อมเสริมไว้ ดังนี้

1. ความต้องการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนมีความสามารถในการเรียนต่ำ
3. การสอนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ อาจเนื่องมาจากครูใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในบทเรียน
4. ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคน เช่น เจตคติ ความถนัด ความสนใจ และความซาบซึ้ง เป็นต้น
5. สื่อการเรียนต่าง ๆ ยังไม่ดีพอ หรือไม่เหมาะสม
6. จุดประสงค์บางจุดประสงค์เป็นลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ การที่นักเรียนจะบรรลุจุดประสงค์ขั้นสูงได้ จำเป็นต้องผ่านจุดประสงค์ขั้นต้นก่อน ถ้านักเรียนยังไม่ผ่านจุดประสงค์ขั้นต้น ครูจะต้องสอนซ่อมเสริมให้
7. จุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้บางจุดประสงค์อยู่ในระดับสูง การที่ผู้เรียนจะบรรลุได้ภายหลังการสอนจึงเป็นสิ่งเป็นไปได้ยาก และต้องอาศัยเวลาพอสมควร ดังนั้นจึงต้องมีการซ่อมเสริมให้บางส่วน

สรุปได้ว่าการเสนอซ่อมเสริมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เรียนได้ดีขึ้น และเพื่อให้ครูได้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

3. หลักการสอนซ่อมเสริม

ในการสอนซ่อมเสริมผู้สอนควรจัดกิจกรรมการสอนให้น่าสนใจ และได้ผลดีให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีผู้เสนอหลักการสอนซ่อมเสริมไว้หลายท่าน พอสรุปได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 5) ให้หลักการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า

1. ก่อนสอนซ่อมเสริมครูต้องศึกษาข้อบกพร่องของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อพิจารณาหาปัญหา
2. กรณีนักเรียนมีข้อบกพร่องหลายอย่าง ให้แก้ไขข้อบกพร่องไปที่ละอย่าง
3. ตั้งจุดประสงค์ให้ระดับต่ำกว่าเด็กปกติ
4. สร้างความรู้สึกที่ดีต่อการซ่อมเสริม ให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ
5. ครูร่วมวางแผนกับนักเรียนแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน โดยกำหนดจุดประสงค์และเวลาที่จะจัดกิจกรรม
6. ครูต้องมีเทคนิคการสอนโดยประยุกต์วิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับข้อบกพร่องของนักเรียน
7. ควรจัดกิจกรรมจากสิ่งที่น่าสนใจ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้ปฏิบัติจริงและเกิดความสุขสนาน
8. การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรใช้เวลาสั้น ๆ ซึ่งจะใช้เวลาใดก็ได้ที่นักเรียนพร้อม
9. ควรใช้สื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้าจะเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม
10. ครูควรเป็นกำลังใจและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจ
11. ครูต้องเป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ที่ช่างสังเกต มีความรักความเมตตา มีความอดทนเอาใจใส่ และเป็นที่พักของนักเรียนได้

เวย์น แมตเมนมี และริชาร์ด (Wayne, Mcmenemy and Richard. 1973 ; อ้างอิงมาจาก จุฑารัตน์ เจตนจำลอง. 2541 : 12-13) กล่าวถึงการสอนซ่อมเสริม ไว้ดังนี้

1. ศึกษาหาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้นักเรียนเรียนอ่อน เช่น สังเกต ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
2. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดสอนซ่อมเสริมเพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์
3. ครูต้องสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

4. สอนทีละขั้นค่อย ๆ ดำเนินไปตามลำดับต้องฝึกทักษะบ่อย ๆ เพื่อนำไปสู่ทักษะที่ต้องการ

5. วิธีสอนควรใช้วิธีใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีการเดิมที่นักเรียนเรียนมาแล้ว ตลอดจนอุปกรณ์การสอนก็ควรจัดเพิ่มให้แปลกเปลี่ยนไปจากเดิม

6. ครูสร้างแบบฝึกหัดขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องของนักเรียนและให้มากพอที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนได้

7. ควรกระตุ้นและส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียนให้เกิดความอบอุ่นและปรารถนาที่จะแก้ไขปัญหของตนเองให้สำเร็จ

สรุปหลักการสอนซ่อมเสริมให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของครูผู้สอนที่จะเป็นผู้ค้นหาข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนและเลือกวิธีการในการจะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น โดยผ่านการพิจารณาและศึกษาวิธีการอย่างเป็นขั้นตอน ก็จะทำให้การสอนซ่อมเสริมนั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. วิธีการสอนซ่อมเสริม

สมศักดิ์ สินธุระเวช (สมศักดิ์ สินธุระเวช, 2542 ; อ้างอิงมาจาก เกรียงศักดิ์ สุภาภา ศ. 2544 : 19-20) ได้กล่าวถึงการสอนซ่อมเสริมไว้ 5 วิธี ดังนี้

1. การสอนตัวต่อตัว เป็นวิธีที่ผู้สอนสามารถใช้ถ้อยคำหรือวิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียน จูงใจนักเรียนได้ดีและใกล้ชิด สอนได้ตรงกับปัญหาของเด็ก ถือว่าเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด

2. การสอนแบบกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกในการจัดการสอนควรจัดเด็กที่มีปัญหาเหมือน ๆ กัน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ประมาณ 2-3 คน ครูอาจสอนและให้งานเวียนกันไปทีละกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยแก้ไขปัญหาทำความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นปมด้อยหรือปมเด่น ครูผู้สอนอาจให้ผู้อื่นสอนแทนหมุนเวียนกันได้

3. นักเรียนสอนกันเอง เป็นการคัดนักเรียนเก่งมาช่วยสอนเป็นการสอนตัวต่อตัวหรือแบบกลุ่มย่อยก็ได้ นักเรียนสอนกันเองจะถ่ายทอดความรู้ให้ได้เข้าใจง่ายขึ้น เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาระดับเดียวกันอีกทั้งเกิดความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ครูสามารถให้นักเรียนระดับชั้นเดียวกันเป็นผู้สอน หรือให้ระดับสูงกว่าเป็นผู้สอนก็ได้

4. แบบเรียนสำเร็จรูปเหมาะสมสำหรับในกรณีที่นักเรียนมีปัญหเป็นบางเรื่อง

5. มอบหมายให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม โดยอาจมอบหมายงานบางอย่างให้ทำเช่น ทำแบบฝึกหัดที่มีระดับความยากง่ายใกล้เคียงกับความสามารถของเด็กให้ทำที่บ้านเพิ่มเติมหรือโรงเรียนก็ได้ตามความเหมาะสม

วิธีการและรูปแบบการสอนซ่อมเสริมนั้น สามารถจัดทำให้ได้หลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหาและสภาพความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสม เช่น การสอนเป็นรายบุคคล สอนเป็นกลุ่มย่อย สอนเป็นกลุ่มใหญ่ เป็นต้น

5. ระยะเวลาในการสอนซ่อมเสริม

การพิจารณาสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียน ครูควรมีเกณฑ์พิจารณาจากจุดประสงค์และดำเนินการได้ในช่วง 3 ระยะเวลา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 :

- 6)
 1. ภายหลังการประเมินผลการก่อนเรียน เมื่อพบว่ามีพื้นฐานความรู้ไม่พอ
 2. ภายหลังการประเมินระหว่างเรียน ถ้าพบว่านักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ของจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
 3. ภายหลังการตัดสินผลการเรียน ถ้านักเรียนได้ผลการเรียน “0” ก่อนสอบแก้ตัว ให้สอนซ่อมเสริมก่อน

ระยะเวลาที่เหมาะสมในการสอนซ่อมเสริม จะทำเมื่อพบว่านักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ตามจุดประสงค์ใน 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังการตัดสินผลการเรียนรวม

6. การประเมินผลการสอนซ่อมเสริม

ภายหลังการสอนซ่อมเสริมแล้ว ครูควรมีการประเมินผลซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง ให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม ดังนี้

1. การสังเกต ใช้ดูความคล่องแคล่วในการปฏิบัติกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน จากงานที่มอบหมายให้ทำ
3. การสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบความคิดเห็น วิธีการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
4. การสอบข้อเขียน ซึ่งเป็นที่นิยมในการวัดผลทั้งในชั้นเรียนปกติและทั่วไป เพื่อให้ทราบผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ความแม่นยำมากน้อยเพียงใด

การประเมินผลการสอนซ่อมเสริม เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า ความเข้าใจของนักเรียนและตรวจสอบว่า นักเรียนยังต้องได้รับความช่วยเหลือในเรื่องใดอีก ซึ่งจะทำเมื่อนักเรียนได้รับการซ่อมเสริมไปแล้ว

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

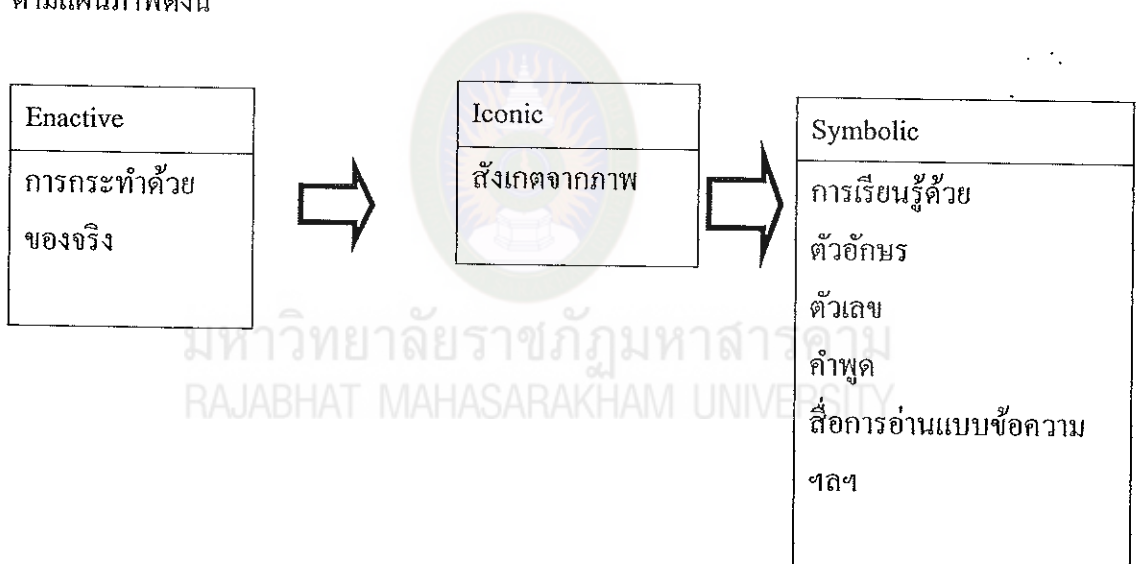
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 4) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนซ่อมเสริม ไว้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner

1. การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive) เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็น การเรียนรู้ระดับต้นของการเรียนของเด็ก นักเรียนจะเรียนรู้ได้เมื่อมีโอกาสจับต้องของจริง และได้ ปฏิบัติจริง

2. การเรียนรู้จากการสังเกต (Iconic) เป็นการสังเกตจากของจริง ของจำลอง หรือ ภาพหลังจากจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการกระทำหรือได้จับต้องของจริงแล้ว

3. การเรียนรู้โดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic) ตามปกติเด็กที่มีพัฒนาการทางปัญญาถึง ระดับมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operation) จะสามารถเรียนรู้ได้จากกิจกรรมที่ใช้สื่อทาง สัญลักษณ์ ซึ่งก็คือตัวอักษร ตัวเลข คำพูด คำสั่ง คำอธิบาย และสื่อการอ่านที่มีแต่ข้อความทาง ภาษา ถ้าเด็กอยู่ในวัยก่อนมีเหตุผลเชิงนามธรรม การเรียนรู้นี้เกิดได้ยากหรือไม่เกิดขึ้นเลย สิ่งที่จะช่วย สร้างให้เด็กวัยรุนมีเหตุผลเชิงนามธรรมให้เรียนรู้จากสัญลักษณ์ได้ ต้องจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ตามแผนภาพดังนี้

การเรียนรู้ทั้ง 3 ระดับ เป็นการพัฒนาจากรูปธรรมไปหานามธรรม ดังนั้นการจัด กิจกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต้องคำนึงถึงระดับความพร้อมของนักเรียนด้วย สำหรับเด็กที่เรียนอ่อนครู ควรเลือกกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในขั้น Enactive

แบบฝึกเสริมทักษะ

แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะเป็นไปได้อย่าง กล่องแคล่ว ถูกต้องและแม่นยำตลอดไป ซึ่งขึ้นอยู่กับ การได้รับการฝึกฝนในสิ่งนั้นซ้ำ ๆ และบ่อย ๆ

จนเกิดความชำนาญ ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้แตกต่างกันไปในหลายทัศนะนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของแบบฝึกไว้ ดังนี้

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2536 : 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่า เป็นวิธีสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการภาษาดีขึ้น เพราะนักเรียนมีโอกาสที่จะนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 147) ได้กล่าวถึงแบบฝึกเสริมทักษะว่าแบบฝึกหรือแบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งสำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่นักเรียนจะมีแบบฝึกอยู่ท้ายบทเรียนในบางวิชาอาจจะมีบางลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

อำไพพรรณ จีนสำราญ (2538 : 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่าแบบฝึกมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียนช่วยลดภาระของครูได้มาก ตลอดจนช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้นและการให้นักเรียนทำแบบฝึกจะช่วยชี้ข้อบกพร่องของนักเรียนได้ชัดเจน เพื่อที่ครูจะได้แก้ไขปรับปรุงเฉพาะจุดอย่างทันที่

ผกาวดี ปัญญวรณศิริ (2540 : 17) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ควรมีหลายรูปแบบเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน
3. แบบฝึกแต่ละชุดควรมีระยะสั้น
4. ควรเรียงจากง่ายไปหายาก
5. ควรมีการประเมินขณะฝึก เพื่อประเมินความชำนาญในทักษะนั้น

วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์ (2545 : 131) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่าแบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นคือแบบฝึก เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 641) ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึก หมายถึง แบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ ฝึกทำและฝึกปฏิบัติ

วิวัฒน์ ประสานสุข (2541 : 10) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า หมายถึง เอกสารที่เป็นสื่อการสอนสำหรับนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อจะได้มีความรู้ความสามารถจนเกิดทักษะสูงยิ่งขึ้น

วรสุดา บุญยไวยโรจน์ (กุศยา แสงเดช. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก วรสุดา บุญยไวยโรจน์. 2540) กล่าวว่า แบบฝึกหัดเป็นสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจฝึกฝนจนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ แบบฝึกหัดยังเป็นเครื่องมือช่วยบ่งชี้ให้ครูทราบว่าผู้เรียนหรือผู้ใช้แบบฝึกมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และสามารถ

นำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นที่ควรส่งเสริมหรือจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร แบบฝึกหัดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกคนใช้ในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ

กุศยา แสงเดช (2545 : 5) กล่าวถึงแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกหัดหรือแบบฝึก คือ สื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ใช้ในการฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากจบเนื้อหา แบบฝึกหัดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง ที่เสริมให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดี

1. ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มขึ้น ในการสร้างแบบฝึกให้มีประสิทธิภาพต้องศึกษาองค์ประกอบและเลือกตามความเหมาะสมกับระดับความสามารถ

1. ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรจะประกอบไปด้วย (จันทร์ชัย มหาโพธิ์. 2535 : 20)
 - 1.1 เนื้อหาที่ตรงกับจุดประสงค์
 - 1.2 กิจกรรมเหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
 - 1.3 มีภาพประกอบ มีการวางฟอร์มที่ดี
 - 1.4 มีที่ว่างเหมาะสำหรับการฝึกเขียน
 - 1.5 ใช้เวลาที่เหมาะสม
 - 1.6 ทำท่ายความสามารถของผู้เรียนและสามารถนำไปฝึกด้วยตนเองได้
2. องค์ประกอบของการสร้างแบบฝึกที่จะทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ได้ดีต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (มนทิรา ภักดีณรงค์. 2540 : 99-100)
 - 2.1 นักเรียนต้องได้ฝึกทำบ่อย ๆ
 - 2.2 นักเรียนได้ลงมือฝึกกระทำเอง
 - 2.3 เกิดความสนุกสนานในการทำแบบฝึก
3. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 131)
 - 3.1 เป็นสิ่งที่นักเรียนเรียนมาแล้ว
 - 3.2 เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของผู้เรียน
 - 3.3 มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
 - 3.4 ใช้เวลาที่เหมาะสม คือ ไม่นานเกินไป

- 3.5 เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ
- 3.6 เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทั้งแบบตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี
- 3.7 มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกที่ไม่ยาวเกินไปและไม่ยากแก่การเข้าใจ
- 3.8 ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึก
- 3.9 ใช้หลักจิตวิทยา
- 3.10 ใช้จำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
- 3.11 ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
- 3.12 ปลุกความสนใจและเร้าใจ
- 3.13 เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
- 3.14 สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจึงควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ในการพัฒนาแบบฝึก เราจะต้องฝึกและนำไปใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนนักเรียนที่จะนำไปฝึกด้วย เพื่อเกิดประสิทธิภาพต่อนักเรียนและการใช้ภาษาให้มากที่สุด นอกจากนั้นแบบฝึกที่ดีจะต้องช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ตามสภาพทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความชำนาญสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงหรือใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

2. ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กศฯ แสงเดช. 2545 : 6 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียน
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการที่ได้ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
4. แบบฝึกหัดช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะมากยิ่งขึ้น
5. การให้แก่นักเรียนทำแบบฝึก จะช่วยให้ครูมองเห็นจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องของผู้เรียนได้ชัดเจน ช่วยให้ครูได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทันทั่วถึง
6. แบบฝึกที่พิมพ์ไว้เรียบร้อย จะช่วยครูประหยัดแรงงาน และเวลาที่เตรียมจัดการสร้างแบบฝึกหัดเสริม ทำให้มีเวลาและโอกาสในการฝึกฝนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า แบบฝึกมีความสำคัญที่จะช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาช่วยให้พบข้อบกพร่องของผู้เรียน และช่วยประหยัดเวลาในการที่จะให้ครูแก้ไขข้อบกพร่องหรือเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

ในการสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับผู้เรียน จำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎี และหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เครื่อวัลย์ ชรสุวรรณ (2541 : 14) มีความเห็นว่าการสร้างแบบฝึกควรยึดหลักจิตวิทยาของกฎแห่งการเรียนรู้ของธอร์ดิก (Thorndike's Classical Connectionism) คือ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าร่างกายเกิดความพร้อมแล้วถูกบังคับให้กระทำ ย่อมทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ก็ตาม หากได้ฝึกฝนหรือกระทำบ่อย ๆ จะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องแคล่วและสามารถที่จะทำสิ่งนั้นได้ดี (Law of Use) แต่หากการกระทำนั้นไม่ได้รับการฝึกเสมอ หรือไม่ได้กระทำเลย การกระทำนั้น ๆ จะค่อย ๆ เลือนรางไป (Law of Disuse) กฎแห่งผล (Law of Effect) กล่าวถึง ความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งสองอย่างนี้เชื่อมโยงกันได้ หากเราทำให้เกิดสภาพที่น่าพอใจ จะเป็นการจูงใจให้แตกต่างกันไป และคำนึงถึงความยากง่ายให้พอเหมาะกับวัยและระดับชั้น โดยวิธีนี้ผู้เรียนจะสนใจทำแบบฝึกมากขึ้น ถ้าผู้เรียนมีโอกาสทำให้ออกมากที่สุด จะทำให้เกิดความสนใจและขยันให้ออกทำต่อไป ในโอกาสนี้เองครูอาจนำแบบฝึกที่ยากขึ้นมาฝึกเพื่อเสริมความรู้เพิ่มขึ้นได้

ทฤษฎีการสร้างเงื่อนไข และการเสริมแรงของ สกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์ ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดี จะต้องมีเสริมแรง ซึ่งมีหลักการและแนวคิด ดังนี้

1. การวัดพฤติกรรมที่ตอบสนอง ควรจะจำกัดอยู่เฉพาะพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมที่สังเกตได้นั้นสามารถวัดได้โดยพิจารณาจากความถี่ของการตอบสนอง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือพิจารณาจากช่วงอัตราการตอบสนอง

2. อัตราการตอบสนองจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการเสริมแรง สกินเนอร์ได้แบ่งการเสริมแรงเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 แบ่งตามผล ได้แก่

2.1.1 ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดหนึ่ง เมื่อได้รับและจะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะเข้มข้นขึ้น

2.2 แบ่งตามเป้าหมาย ได้แก่

2.2.1 ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforceer) เป็นสิ่งเร้าที่จะตอบสนองความต้องการโดยตรง ลำดับขั้นของการลดแรงขับของตัวเสริมแรงปฐมภูมิ ดังนี้

- 1) ความไม่สมดุลในอินทรีย์ ก่อให้เกิดความต้องการ
- 2) ความต้องการก่อให้เกิดพลัง หรือแรงขับ (Drive) ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรม
- 3) มีพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมายให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง
- 4) เป้าหรือสิ่งที่ต้องการ เมื่อได้รับเป็นตัวเสริมแรง ปฐมภูมิ ตัวเสริมแรงนี้จะเป็นรางวัลให้อยากทำซ้ำ และมีพฤติกรรมที่เข้มข้นในกิจกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน

2.2.2 ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcer) ตัวเสริมแรงประเภทนี้เป็นสิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) เมื่อนำเข้าคู่กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิบ่อย ๆ เข้าก็กลายเป็นตัวเสริมแรง และจะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ

จากทฤษฎีการเรียนรู้หลักจิตวิทยา และหลักการสร้างแบบฝึกที่ดี ที่ได้เสนอไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นต้องคำนึง ความแตกต่างของบุคคล ความพร้อมการตอบสนอง และการเสริมแรงที่เหมาะสม จึงจะทำให้การเรียนรู้บรรลุผล

การสร้างแบบฝึกทักษะ

การสร้างแบบฝึกต้องยึดจุดประสงค์ของการเรียนรู้เป็นสำคัญ เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้คือ เป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้ผู้เรียน ได้หรือเป็นดังนั้น การนำจุดประสงค์มาเป็นเครื่องนำทางจึงเป็นสิ่งถูกต้อง หากจะกล่าวถึงการแบ่งชนิดของจุดประสงค์ทางการเรียน สามารถแบ่งได้ตามลักษณะของพฤติกรรม คือ พฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย พฤติกรรมทางด้านจิตพิสัย พฤติกรรมทางด้านทักษะพิสัย (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2534 : 5)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 ข : 145-146) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการโดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไรในแต่ละชุดจะประกอบด้วยอะไรบ้าง

4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย ข้อบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้

5. สร้างบัตรฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำตอบให้ นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม

6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่องการสร้างบัตร อ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อได้นำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการสอบหรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอน เป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบ ความก้าวหน้า

8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึกและคุณภาพ แบบทดสอบ

9. ปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 ; อ้างอิงจา สุพรรณิ ไชยเทพ. 2544 : 23) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างแบบฝึก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยการศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และ ผลสัมฤทธิ์

2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นทักษะย่อย

3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนการใช้แบบฝึก

4. สร้างแบบทดสอบ

5. สร้างบัตรฝึกทักษะ เพื่อให้พัฒนาทักษะย่อย

6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบ

7. สร้างแบบฝึกหัดความก้าวหน้า เพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

8. นำเอาแบบฝึกไปทดสอบการใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง

9. ปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้

ส่วน กุศยา แสงเดช (2545 : 13) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกเพื่อใช้ประกอบการเรียน การสอน เน้นสื่อการสอนในลักษณะเอกสาร แบบฝึกเป็นส่วนสำคัญ การสร้างแบบฝึกควรให้ความ สมบูรณ์ที่สุด ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีในการนำไปใช้เป็นเทคนิคของแต่ละคน ดังนี้

1. ระลึกลักษณะว่าผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาก่อนใช้แบบฝึก
2. ในแต่ละแบบฝึกอาจมีเนื้อหาสรุปย่อ หรือหลักเกณฑ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาทบทวนก่อน
3. ควรสร้างแบบฝึกให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่ต้องการ ไม่ยากและง่ายจนเกินไป
4. คำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความแตกต่างของผู้เรียน
5. ควรศึกษาแนวทางการสร้างแบบฝึกให้เข้าใจก่อนสร้าง อาจนำหลักการของผู้อื่น นำทฤษฎีการเรียนรู้ของนักการศึกษา หรือนักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา
6. ควรมีคู่มือการใช้แบบฝึก เพื่อให้ผู้สอนคนอื่นนำไปใช้อย่างกว้างขวาง หากไม่มีคู่มือควรมีคำชี้แจงขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน แนบในแบบฝึกด้วย
7. การสร้างแบบฝึกควรพิจารณารูปแบบที่เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละเนื้อหาวิชา รูปแบบแตกต่างกันสภาพการณ์
8. การออกแบบแบบฝึกควรมีความหลากหลาย ไม่ซ้ำซาก ไม่มีรูปแบบเดียว เพราะจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกหลาย ๆ แบบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะอย่างกว้างขวาง และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
9. การใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งสำคัญ ช่วยให้แบบฝึกน่าสนใจ
10. การสร้างแบบฝึกหากให้สมบูรณ์ครบถ้วนควรสร้างในลักษณะของเอกสารประกอบการสอน
11. แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง อย่าให้มีข้อผิดพลาด
12. คำสั่งในแบบฝึกเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำความเข้าใจของผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จ คำสั่งต้องสั้น กระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน
13. การกำหนดเวลาในการใช้แบบฝึกในแต่ละชุดควรให้เหมาะสมกับเนื้อหา และความสนใจของผู้เรียน
14. กระดาษที่ใช้ ควรมีคุณภาพเหมาะสม มีความเหนียวและทนทาน ไม่เปราะบางหรือขาดง่ายเกินไป

สอดคล้องกับข้อเสนอของ ทวีศรี จันทร์เอี่ยม (2545 ; อ้างอิงมาจาก วีรบุษ สมยอม. 2548 : 30) ที่ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการสร้างเสริมชุดการฝึกการเขียนสะกดคำ ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางภาษาอย่างหนึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ครูควรสำรวจคำศัพท์ที่เป็นสำหรับนักเรียน และนำคำเหล่านั้นมาให้ให้นักเรียนฝึกเขียน โดยใช้สื่อการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น หรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนแม่นยำในการเขียนคำเหล่านั้น เช่น ป้ายนิเทศ

2. ควรทบทวนคำศัพท์ที่นักเรียนไปแล้วก่อนสอนศัพท์ใหม่ทุกครั้ง
3. ควรฝึกเขียนไม่เกินครั้งละ 10 เพื่อให้ นักเรียนมี โอกาสฝึกเขียน ได้เต็มที่
4. การสร้างชุดฝึกควรคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของนักเรียน และแต่ละระดับชั้น ควรฝึกเวลาสั้น ๆ ประมาณ 20-30 นาที เพื่อให้ นักเรียนจะได้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
5. ควรเฉลยทันทีพร้อมคำอธิบายเพิ่มเติม เมื่อนักเรียนทำชุดฝึกเสร็จ เพราะจะทำให้ นักเรียนเข้าใจข้อบกพร่องของตนเอง และแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกจะต้องศึกษาปัญหาและความต้องการจัดเนื้อหาให้ไม่ยากและไม่ง่ายเกินไป โดยการศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ใช้ภาษาและคำสั่งที่เข้าใจง่าย และควรมีการปรับปรุงแบบฝึกอยู่เสมอ

1. ประโยชน์และความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกจัดเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักเรียน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการสอนซ่อมเสริมที่จะทำ ให้เด็กมีทักษะในการใช้ภาษา เพราะการฝึกฝนทำให้เกิดความชำนาญ ความแม่นยำ มีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มพูนขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 173-175) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกสรุปได้ดังนี้

1. แบบฝึกเป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียน ในการเรียนวิชาทักษะ เป็นสื่อการสอนที่ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษา เป็นเครื่องมือที่ช่วยฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครู
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น
4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน โดยฝึกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และเน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก
5. แบบฝึกใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังบทเรียนแต่ละครั้ง
6. แบบฝึกที่จัดทำเป็นรูปเล่มสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทาง เพื่อทบทวนด้วยตนเองได้

7. การให้เด็กทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันที่

8. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากเรื่องที่อยู่ในหนังสือเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกอย่างเต็มที่

9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียน ไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

10. แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะพิมพ์ลงในใจทุกครั้ง และผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. ประโยชน์ของแบบฝึก มีดังนี้ (จรรยา ศรีพันธุ์บุตร. 2533 : 62-63)

1.1 ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะจากแบบฝึกหัดที่ครูสร้างขึ้นมาตรงกับเนื้อหาที่ครูทำการสอน

1.2 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนมาทดสอบความรู้ตัวเองว่า เกิดการเรียนรู้หรือมีทักษะมากน้อยแค่ไหนในเรื่องที่เรียน

1.3 ใช้สำหรับการประเมินผลการสอนเป็นรายบุคคลหลังได้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว โดยผลงานจากแบบฝึกหัดที่ทำมาส่งครู ทำให้ทราบว่านักเรียนเข้าใจมากน้อยเพียงไร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538 : 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกเสริมทักษะว่า

1. ช่วยทำให้นักเรียนสนใจบทเรียน ไม่เบื่อการเรียน เพราะมีกิจกรรมแปลกใหม่ให้ทำ

2. ช่วยทำให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะความรู้ซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนเกิดความจำได้ดียิ่งขึ้น

4. ช่วยให้ครูได้ทราบผลการเรียนของนักเรียน เพื่อจะได้ทำการแก้ไขปัญหาลูกถูกจุด

5. ใช้ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนได้

ยุพา ยิ้มพงษ์ (2522 ; อ้างอิงมาจาก นิภา แก้วประทีป. 2546 : 17) ได้สรุปประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียน

2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่ของครูผู้สอนด้วย

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะการที่จะให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

4. แบบฝึกช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน

5. การให้นักเรียนทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่น หรือจุดบกพร่องของนักเรียนได้เด่นชัด ซึ่งจะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการที่จะสร้างแบบฝึกนักเรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาในการคัดลอกแบบฝึก ทำให้มีเวลาและโอกาสในการฝึกฝนให้มากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของแบบฝึก มีดังนี้ (อคอุลย์ ภูปลื้ม. 2539 : 24-25)

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้จดจำเนื้อหาและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ช่วยให้ความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง
5. สามารถนำแบบฝึกหัดมาทบทวนเนื้อหาเดิมของตนเองได้
6. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของผู้เรียน
7. ทำให้ครูประหยัดเวลา
8. ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของแบบฝึก มี 8 ข้อดังนี้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 131)

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
3. ครูได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของตนเอง
4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินความสามารถของตนเองได้
5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง
6. ฝึกให้นักเรียนได้รับฝึกชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
7. กำนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะของตนเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลาและความกดดันอื่น ๆ
8. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าว ได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหา ฝึกซ้ำ ๆ ในเรื่องที่เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 ; อ้างอิงมาจาก กุศยา แสงเดช. 2545 : 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียน
 2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย
 3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการที่ได้ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
 4. แบบฝึกหัดช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะมากยิ่งขึ้น
 5. การให้เน้นนักเรียนทำแบบฝึก จะช่วยให้ครูมองเห็นจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องของผู้เรียนได้ชัดเจน ช่วยให้ผู้ครูได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทันที่
 6. แบบฝึกที่พิมพ์ไว้เรียบร้อย จะช่วยครูประหยัดแรงงาน และเวลาที่เตรียมจัดการสร้างแบบฝึกหัดเสริม ทำให้มีเวลาและโอกาสในการฝึกฝนมากยิ่งขึ้น
- ดังนั้น กล่าวได้ว่า แบบฝึกมีความสำคัญที่จะช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษา ช่วยให้พบข้อบกพร่องของผู้เรียน และช่วยประหยัดเวลาในการที่จะให้ครูแก้ไขข้อบกพร่องหรือเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนอย่างเป็นระบบซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ มาประกอบการเรียนการสอนก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดวาง โปรแกรมการสอนทั้งหมดในวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่เป็นแผนที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนของตนด้วยกิจกรรมหลากหลาย มีครูเป็นผู้แนะนำหรือจัดแนวการเรียนแก่นักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลและสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง นักเรียนจะอ่านหนังสือ จดบันทึก และควรจะได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่น จากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม วิกิพีเดีย เป็นต้น มีนักการศึกษาให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหา

และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นตามคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนรับทราบว่าจะสอนเนื้อหาใดเพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่อและวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ปฏิบัติการสอนเพื่อใช้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2543 : 39) ให้ความหมายของแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการสอน เป็นแบบบันทึกที่บรรจุข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้สำหรับสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แผนการสอนที่ดีควรมีองค์ประกอบที่เหมาะสม มีขั้นตอนการจัดเตรียมและมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 2) กล่าวว่า แผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แนวดำเนินการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผลผู้เรียน

สุคนธ์ สิ้นทพนนท์ และคณะ (2545 : 19) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการเตรียมการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

รุจิ ภู่อาระ (2545 : 19) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

เนสส์สัน (Neslson. 1952 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ชาญชัย อาจินสมจร. 2540 : 29) ได้ให้คำจำกัดความของแผนการสอนว่า หมายถึง ข้อความของผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการให้บรรลุ และวิธีทางเฉพาะที่ทำให้สิ่งเหล่านี้บรรลุในฐานะเป็นผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันภายใต้การแนะนำของครู

ผู้วิจัยได้ศึกษาของแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวดำเนินการที่จัดเตรียมไว้สำหรับการสอนเป็นการเตรียมการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เรียน

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สงบ ลักษณะ (2533 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างอิงมาจาก อากรณี ใจเที่ยง. 2540 : 203) ได้กล่าวถึงผลดีของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

2. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตร และสอนให้ทันเวลา

3. เป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

4. ช่วยให้สะดวกแก่ครูผู้มาสอนแทนในกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้

นอกจากนี้ วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2542 : 2) กล่าวว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการต่อไป

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 159) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องตอบคำถามได้ว่า

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างไร

2. จะเสริมสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียนเป็นผู้จัดทำ

4. ให้สื่ออุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์

5. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติที่คาดหวังไว้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 7) กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอนเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้สอนและตัวผู้เรียน ดังนี้

1. ทำให้ครูผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น

2. ทำให้การสอนของครูต่อเนื่อง

3. ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาในตัวครู
4. ทำให้บทเรียนมีประโยชน์และมีความหมายต่อชีวิตจริงของผู้เรียน
5. เป็นแนวทางการสอนสำหรับผู้อื่นที่จำเป็นต้องสอนแทน
6. เป็นหลักฐานในการวัดผลของผู้เรียน
7. เป็นหลักฐานในการพิจารณาผลงานของครู

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

3.1 มีนักการศึกษาให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีหลายทฤษฎีดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 6) เสนอว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน เป็นผู้ผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมผู้เรียน. ดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้ออกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริง
4. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จราคา

3.2 ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (สงขม ลักษณะ. 2540 : 20)

- 3.2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน
- 3.2.2 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปสู่จุดประสงค์ได้
- 3.2.3 ผู้เรียนมีโอกาสเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกตามกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 3.2.4 ใช้เนื้อหาใกล้ตัว
- 3.2.5 ครูผู้สอนแสวงหา คิดค้น พัฒนา สื่อร่ายล้อมเขาในท้องถิ่น สื่อเสริมการเรียนรู้
- 3.2.6 จัดระบบการวัดผลประเมินผลต่อเนื่อง ใช้ผลเพื่อการพัฒนา

4. ประเภทของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมมี 3 ประเภท คือ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 913-916) กล่าวว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยประสบการณ์ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการสอนกลุ่มเนื้อหาสาระขนาดใหญ่ มีความคิดรวบยอดหลายอย่างและใช้เวลาสอนต่อเนื่องกันหลายครั้ง ครั้งละหลาย ๆ คาบ ในการสอนให้ครบทั้งแผนต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน
2. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยย่อย หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยให้เล็กลง แต่ยังไม่ถึงเล็กที่สุด เพราะแต่ละหน่วยใช้สอนมากกว่า 1 ครั้ง
3. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียน เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผนต่อการสอน 1 ครั้ง

5. รายละเอียดของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ จำแนกได้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2538 : 352)

1. สาระสำคัญ คือ ความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องราวนั้น ๆ ไปแล้ว ฉะนั้นเนื้อหาสาระจะถูกต้องครอบคลุมและชัดเจน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชา เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในชั้นใดของทักษะ เช่น ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และควรมีจุดประสงค์ย่อยเพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ปลายทาง
3. เนื้อหา คือ เนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสถานการณ์ การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องการเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล ฉะนั้นกิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจ ความเหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงควรมีความสนใจ ความประหยัดและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

6. การวัดและประเมินผล คือ การประมาณค่าของสิ่งต่าง ๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่น การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการบอกคุณภาพว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ใช้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้เป็นต้นว่าแบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และอื่น ๆ การวัดและประเมินผลที่ดีควรจะมีความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ และความสามารถประยุกต์ได้

7. กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนโดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน

8. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบนิเทศ/เสนอแนะรับรอง) คือ การตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้จริงและลงชื่อ วัน เดือน ปี กำกับ

9. บันทึกผลการเรียนหลังสอน คือ การบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วเกิดผลอย่างไร นำผลมาบันทึกไว้เป็นการปรับปรุงแก้ไขในคราวต่อไป และลงชื่อ วัน เดือน ปี กำกับ

แนวที่ยึดเวลาเป็นหลัก คือ การทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายคาบ รายสัปดาห์ รายเดือน รายภาคการศึกษา หรือรายปีก็ได้

แนวที่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่พิจารณาว่าเนื้อหาและวิชาหรือรายวิชา มีหัวข้อหรือหน่วยเนื้อหาย่อยอะไรบ้าง แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนจะใช้หัวข้อหรือหน่วยเนื้อหานั้นเป็นขอบข่ายของแต่ละแผน

เอกสารประกอบการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร คู่มือครู หนังสือเรียน และเอกสารอื่น ๆ เช่น วารสาร

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องยึดส่วนประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างน้อยส่วนนี้เป็นแนวทางในการเขียนส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นส่วนเสริม เมื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จแล้ว ส่วนจะพัฒนา ปรับปรุง เพิ่มเติมความจำเป็น ความต้องการของแต่ละหน่วยงานได้

6. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

6.1 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (สนอง อิงละคร. 2535 : 31-32)

6.1.1 ทำให้เกิดการวางแผน วิธีสอน วิธีเรียน มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ในการเรียนกับหลักสูตรกับหลักจิตวิทยาการศึกษา

เหมือนนวัตกรรมการเรียนใหม่ๆ ผสมกับปัจจัยการอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และสภาพ ปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และทรัพยากรในท้องถิ่น

6.1.2 ช่วยให้ผู้ครุมีคู่มือของตน ที่ทำด้วยตัวเองล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวก ในการจัดการเรียนการสอนได้ดีมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้ครบถ้วนและทันเวลา

6.1.3 ถ้าผู้สอนติดธุระจำเป็น ไม่ได้สอนด้วยตนเอง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะ ช่วยให้ผู้ครุที่มาสอนแทนมีความมั่นใจยิ่งขึ้น

6.1.4 เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่งที่แสดงความชำนาญพิเศษหรือความ เชี่ยวชาญของผู้ทำการสอน ซึ่งสามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดีกับครุทั่วไป

6.2 แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเอกสารเครื่องมือช่วยผู้ครูดำรงการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 134)

6.2.1 รู้วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ

6.2.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

6.2.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพตรงตามเจตนารมณ์ของ หลักสูตร ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน สอนให้ครบถ้วนและทันเวลา ถ้าครุมีความจำเป็น ไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้ที่มาสอนแทนสามารถสอนแทนได้ตามจุดประสงค์ ที่ตั้งไว้

7. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีผู้วางรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย พอสรุปได้ ดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ. 2534 : 34)

แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่.....
หน่วยย่อยที่..... ชั้น.....
เรื่อง.....เวลาเรียน.....คาบ

1. สารสำคัญ

.....

2. จุดประสงค์
 - 2.1 จุดประสงค์ปลายทาง.....
 - 2.2 จุดประสงค์นำทาง.....
3. เนื้อหา.....
4. กิจกรรม.....
5. สื่อการเรียนการสอน.....
6. การวัดและประเมินผล.....
7. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม หรือภาคผนวก.....

8. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กระทำตามขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 33)

1. ศึกษาหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ จุดประสงค์
ของกลุ่มประสบการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์
2. ศึกษาการใช้คู่มือหลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอน เพื่อให้เข้าใจ
จุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
บทบาทของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของ
การสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์
3. นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์และจุดประสงค์
รายวิชามากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อยโดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลาที่กำหนดให้ในแต่ละ
กลุ่มประสบการณ์เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว
4. ศึกษาตัวอย่างการสอนในกลุ่มครู แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนด
กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน ให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
ของแต่ละหัวข้อ เพื่อครูนำไปปรับสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนของแต่ละวันในแต่ละ
สัปดาห์ต่อไป
5. จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยครูจะต้องพิจารณาหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มา
ประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สาระสำคัญสำหรับครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน
วัสดุสำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับวัดผลและประเมินผลนักเรียน

9. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 211-216) กล่าวถึงหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งที่ยากมาก แต่ผู้ที่ไม่คุ้นเคยจะรู้สึกว่าเป็นภาระหลัก อย่างไรก็ตามถ้าได้ฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอผลที่ได้จะคุ้มค่ากับเวลาอย่างแท้จริง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องตามหลักการ สิ่งที่ต้องเขียนให้ชัดเจนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ คือ

1. ชื่อเรื่อง เป็นหัวข้อย่อยที่แยกจากหัวข้อใหญ่หรือหน่วยย่อย ชื่อเรื่องหรือหัวข้อเรื่องนี้ได้มาจากการอ่านคำอธิบายหลายวิชาหรือใช้หัวข้อปัญหาในชีวิตจริงตามความต้องการของชุมชนให้สอดคล้องกับวัยและความสามารถของผู้เรียนหรือจากแนวการสอนของกรมวิชาการ
2. จำนวนคาบ เป็นคาบเวลาที่ใช้สอนเรื่องย่อยนั้น โดยคำนวณจากจำนวนภาพของหัวข้อใหญ่ คำนวณคาบเวลาให้เหมาะสมกับน้ำหนักและปริมาณเชิงหัวข้อย่อยนั้น
3. สาระสำคัญ คือ แก่นของความรู้ ทักษะและเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่อง (หน่วย หัวข้อ) นั้น ๆ แล้วจัดเป็นหัวใจหรือตะกอนของความรู้ความสามารถที่จะให้ติดค้าง ไปด้วยกับนักเรียนในอนาคต และจัดเป็นกรอบกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนประจำหัวข้อเรื่องนั้น การเขียนสาระสำคัญให้คำนึงถึงหลักการเขียนดังนี้
 - 3.1 เป็นประโยคที่สมบูรณ์ (มีภาคประธาน ภาคแสดง) และได้ใจความ
 - 3.2 ใช้คำกะทัดรัดชัดเจน
 - 3.3 มีใจความตรงกับเนื้อหา
4. จุดประสงค์ต้องเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยทั่วไปจะเขียนรวมโดยไม่แยกเป็นจุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์นำทาง
5. เนื้อหา เป็นสาระของความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาในคาบของเวลาเรียนนั้นในการเขียนอ่านเขียนเพียงหัวข้อหรือเค้าโครงเท่านั้น ไม่ต้องลงรายละเอียดทั้งหมดซึ่งผู้สอนควรได้ศึกษาค้นคว้าหารายละเอียดเพิ่มเติมจากเอกสารต่าง ๆ
6. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจัดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
7. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ อาจเป็นรูปภาพ ของจริง ของจำลอง แผนภูมิ เพลง หนังสือนิทาน บัตรคำ แผ่นใส แผ่นสไลด์ ฯลฯ ครูควรพยายามจัดหามาใช้ให้สอดคล้องกับบทเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดีขึ้น และผู้สอนเกิดความสะดวกในการสอน หลักการใช้สื่อการเรียนการสอน มี 6 ป ได้แก่
 - 7.1 เป้าหมาย หมายถึง เลือกจัดหาสื่อมาใช้ให้ตรงจุดประสงค์การสอน

7.2 ประโยชน์ หมายถึง เป็นสื่อที่ให้ประโยชน์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและช่วยให้ผู้สอนเกิดความสะดวก คล่องตัวในการสอน

7.3 ประสิทธิภาพ หมายถึง เป็นสื่อที่มีคุณภาพ ไม่ขาดไม่เก่าเกินไป มีความชัดเจน และใช้งานได้ดี

7.4 ปลอดภัย หมายถึง การใช้สื่อ ให้คำนึงถึงความปลอดภัย ถ้าเป็นสื่อที่ต้องระวังมากหรืออาจเกิดอุบัติเหตุได้

7.5 แปลกตา หมายถึง ควรเป็นสื่อที่นักเรียนไม่คุ้นเคย มีความน่าสนใจและแปลกใหม่สำหรับนักเรียน

7.6 ประหยัด หมายถึง เป็นสื่อที่ต้องไม่ใช้เงินทุนมากเกินไปจนความจำเป็น ถ้าเป็นสื่อที่ครูสามารถจัดทำเองได้ จากเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่น ยิ่งมีค่ามากกว่าสื่อที่จัดซื้อมา

8. การวัดและประเมินผล เป็นความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดและประเมินผลทุกครั้งการสอน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้สอนอาจวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้แบบทดสอบก่อนเรียน ใช้การสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของผู้เรียน การซักถาม การสัมภาษณ์ การให้ทำแบบฝึกหัด ให้ทำข้อสอบหลังการเรียน เป็นต้น

หลักการเขียนการวัดผลและประเมินผล

1. เขียนเรียงความตามลำดับวิธีการวัดผลที่ใช้ก่อนและหลัง
2. เขียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. เขียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

เทคนิคในการจัดการสอน ควรปฏิบัติ ดังนี้ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2546 : 6-7 ; อ้างอิงมาจาก ทองพูน บุญอึ้ง. ม.ป.ป. : 2535)

1. ศึกษาหลักสูตรและระยะเวลาในการสอน โดยศึกษาว่า
 - 1.1 สอนวิชาใด
 - 1.2 หลักสูตรเป็นอย่างไร
 - 1.3 ระยะเวลาที่เรียนกี่สัปดาห์
 - 1.4 มีการสอนกี่ครั้ง มีวันหยุดกี่วัน
 - 1.5 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการจัดทำแผนการสอน
2. จัดแบ่งเนื้อหาโดยกำหนดโครงสร้างของเนื้อหาและจุดประสงค์ของรายวิชานั้นตลอดทั้งภาคเรียนหรือตลอดปี ส่วนมีกำหนดเป็นโครงสร้างแผนการสอนรายวิชาแบ่งออกเป็นกี่เรื่อง

3. การวางแผนโดยกำหนดแผนการสอน อาจกำหนดเป็นเรื่อง ๆ ไป หรือเป็นจำนวนครั้ง หรือกำหนดเป็นรายคาบก็ได้แต่ผู้สอนกำหนด การวางแผนการสอนนั้นปกติต้องวางแผนตลอดหลักสูตร แต่ในหลายกรณีครูอาจทำไม่ทันก็อาจจัดทำล่วงหน้าเป็นรายสัปดาห์

4. การจัดเตรียมการสอน อันที่จริงการวางแผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนขั้นตอนหนึ่ง แต่ปกติแผนการจัดการเรียนรู้จะเป็นเพียงกำหนดการเท่านั้น ในการสอนจะต้องเตรียมการสอนในส่วนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ส่วนที่ต้องจัดเตรียม

4.1 สื่อหรืออุปกรณ์ จะต้องทำหรือจัดหาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นครูจะต้องเตรียมสื่อที่จะต้องจัดทำขึ้น ครูจะต้องบอกด้วยว่าจัดอย่างไร ใช้อย่างไร

4.2 การวัดผล หรือแบบประเมินผล จะต้องทำแบบหรือแนวทางในการวัดผลและประเมินผล

4.3 ข้อควรคำนึงในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 219) ได้เสนอแนะข้อที่ควรคำนึงถึงในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. เขียนให้ชัดเจนแจ่มแจ้งในทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่าน มีรายละเอียดพอสมควร ไม่ย่อเยิ่นและไม่ละเอียดจนเกินไป
2. ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน เป็นประโยคที่ได้ใจความไม่ไขว่คว้า ความค้าง ไม่ยืดเยื้อ

3. เขียนทุกหัวข้อหรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น

3.1 สารสำคัญต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

3.2 จุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และการวัดผล

3.3 สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล

4. เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนก่อนหลัง ในทุกหัวข้อ

5. เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง และจุดประสงค์ต้องเขียนให้เป็นจุดประสงค์

เชิงพฤติกรรม

6. จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้

7. คัดกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่เสมอ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้งการสอน

8. เขียนให้เป็นระบบ ง่ายแก่การอ่าน และสะดวกชวนอ่าน

9. เขียนในสิ่งที่สามารถทำได้จริงและสอนตามที่ได้วางแผนไว้

การหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของบทเรียน

1. ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนที่ได้รับการทดสอบหลังเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นจะดูมีประสิทธิภาพทางการสอน และการวัดผลประเมินผลสื่อการสอนนั้น ซึ่งคำนวณได้หลายสูตร แต่นิยมใช้เป็นวิธีการหาค่า E.I. ด้วยวิธีของ Goodman Fletchers and Schneider มีสูตรดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2546 : 170 - 171)

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลตรวจคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

(E.I.)

เผชิญ กิจระการ (2542 : 1 - 6) ได้สรุปว่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบกับคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนทดสอบหลังเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึงประสิทธิผลด้านการสอน และการวัดผลประเมินผลทางสื่อสอน โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน หรือการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะ ก็อาจจะไม่เพียงพอ เช่น ในกรณีการทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่ากลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 67% และกลุ่มที่ 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 27% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 74% ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่างกลุ่มทั้ง 2 ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะสิ่งทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุดแล้วแต่กรณี

2. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดจากการเรียนเป็นระดับที่จะพึงพอใจ หากมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้วการกำหนดประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

เผชิญ กิจระการ (2544 : 49 - 51) การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนเป็นการนำสื่อไปทดลองใช้กับนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากจะใช้วิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดได้ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัด หรือกระบวนการเรียนหรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติเนื้อหาวิชา นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือผู้เรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือผู้เรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 โดยใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum y}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์
 $\sum y$ แทน คะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน
 B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนผู้เรียน ร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนผู้เรียน ทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่ผู้เรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยเทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนเรียน (Pre - test)

จะขออธิบายเฉพาะตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) ดังนี้ สมมตินักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่า แตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85 - 10 = 75$

ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่าข้อไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80, 85/85, และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่

เนื้อหาง่าย เช่น ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอ่านและเขียน ซึ่งมีทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3)

ขวัญทอง จันทฤทธิ์ (2542 : 60) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่ประสิทธิภาพ เรื่องการสะกดคำและแจกลูกของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.60/80.50 คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรชนา พรหมหิตาทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำภาษาไทยและสภาพการใช้พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2541 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำภาษาไทยและสภาพการใช้พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 อยู่ในระดับปานกลาง

มิตรถาวร คำภูษา (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการอ่านและการสะกดคำยาก ของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องการอ่านและการสะกดคำยากของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.80/81.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.61 หมายถึงนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 61

นิภาพร วงษ์ศิลา (2545 : 58) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการสะกดคำยากวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.17/83.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.68 ซึ่งหมายความว่า แบบฝึกชุดนี้มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นร้อยละ 68

บรรจง จันทร์พันธ์ (2547 : 97) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.95/82.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดังนั้นประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.6092 หมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 60.92 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เท่ากับ 4.22 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ปะวีณา เอ็นดู (2547 : 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและเขียนสะกด คำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทยการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.33/86.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

ปิยาภรณ์ สร้อยระย้า (2547 : 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำยาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำยาภาษาไทย ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 87.70/84.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7104 ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 71.04 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุขุมาลัย ฐานมัน (2547 : 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยาภาษาไทย เรื่อง ไชยเชษฐ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยาภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ศึกษาดัชนีประสิทธิผล ดัชนีประสิทธิผลของแผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยาเท่ากับ 0.73 ซึ่งหมายความว่า แผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยาที่มีความเป็นไปได้ที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ทองพูน สิริมนตรี (2549 : 74-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเขียนคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนและกระบวนการเรียนรู้ภาษากลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเสือ พบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.20/82.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

อัมพวรรณ โคนโคตี (2550 : 114) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาแผนการจัดการจัดการ การเรียนรู้การอ่านและการเขียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลศรีวิไล พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการสะกดคำ มีประสิทธิภาพ 85.13/88.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดัชนีประสิทธิผลของแผนจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 0.7349 คิดเป็นร้อยละ 73.49 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ มีค่าเท่ากับ 4.46 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก

ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6)

เรืองรอง เชียงลา (2547 : 41-42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำ ยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำปูน จังหวัดน่าน พบว่า ได้แบบฝึก การเขียนสะกดคำยากที่ตรวจสอบคุณภาพแล้ว จำนวน 1 ชุด ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำยาก ของนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำภายหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง และผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียน บกพร่องในการเขียนสะกดคำที่ใช้อักษรควบกล้ำมากที่สุด รองลงมา มีความบกพร่องในการเขียน สะกดคำที่ใช้และไม่ใช้ตัววรรณยุกต์ อันสุดท้ายมีความบกพร่องในการเขียนสะกดคำที่ใช้ไม่หันอากาศ และ ร หัน

นิมิต เพชรจางง (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะ การสะกดคำยากภาษาไทยเรื่องรามเกียรติ์ ตอนสุครีพหักฉัตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า แผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยากภาษาไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนสุครีพหักฉัตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.60/80.13 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.73 ซึ่งหมายความว่า แผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยาก ภาษาไทยชุดนี้สามารถทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าร้อยละ 73

ชวลิต ชาวหนองแสน (2549 : 66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ ภาษาไทยด้านการอ่านและเขียนคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกระบวนการกลุ่มที่ใช้แบบฝึก ทักษะ ผลการวิจัย พบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียนคำยากชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ด้วยกระบวนการกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.71/82.33 ซึ่งเป็นไปตาม เกณฑ์ที่ตั้งไว้และดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.6131 หมายถึง นักเรียนมีความรู้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.31

ชวลีพร มณีนิล (2549 : 71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำยาก และการใช้คำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแบบฝึกทักษะ ผลการวิจัยพบว่า แผนการสอนเรื่องสะกดคำยาก และการใช้คำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.93/85.00 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ

0.6845 คิดเป็นร้อยละ 68.48 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะ มีค่าเท่ากับ 4.75 หมายความว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด

สมลักษณ์ สุวรรณวงศ์ (2550 : 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำยาก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลศรีวิไล พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ มีค่าเท่ากับ 0.65 คิดเป็นร้อยละ 65.00 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแผนจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 4.03 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก

กล่าวโดยสรุป ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนทำให้นักเรียนอ่านและเขียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บัวชาร์ด (Bouchard, 2002 : 541-A) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านกับการสะกดคำ แต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียน ก็ยังแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความถูกต้อง และความผิดพลาดของคำ การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการสะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า การปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่ามีผลรายงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของนักเรียนต่อการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในความผิดพลาดด้าน การอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไปพบว่าความผิดพลาดเกี่ยวกับลักษณะทางอักษรวีธีที่เหมือนกันในทุกงานในที่สุด จากการศึกษาการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำของทักษะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูพบว่าครูให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนในผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำแต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจในการสอน

แมคพิค (Mepeake, 1979 : 1799-A) ได้ศึกษาผลการเรียนจากแบบฝึกอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงความสามารถในการอ่านและเพศที่มีต่อความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประถมศึกษาที่เมือง Scituate และ Massachusetts จำนวน 129 คน ผลการศึกษาพบว่าทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ยกเว้นนักเรียนชายที่มีข้อบกพร่องด้านการอ่านและยังพบว่าแบบฝึกช่วยปรับปรุงความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนทุกคนแต่ละเวลา 12 สัปดาห์ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ในการสะกดคำไปสู่คำใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษา และคะแนนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การอ่านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสะกดคำ

ลอเรย์ (Lawrey. 1997 : 817-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนทดสอบหลัง การทำแบบฝึกมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทำแบบฝึก

ลาเวลล์ (Lavelle. 2002 : 817-A) ได้วิจัยการประเมินการรู้หนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การประเมินเปอร์เซ็นต์ไทลท์ที่ 20 ในความแตกต่าง 3 ด้าน กับความแตกต่าง 4 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระหว่างปีการศึกษา โดยใช้แบบวัดการรู้หนังสือ 5 ชนิด ได้แก่ แบบวัดการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ในคำที่มองเห็นในหลักการพื้นฐาน การเขียนคำศัพท์และการสะกดคำซึ่งพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า การประเมินต้องมุ่งเน้นวิธีการที่เราใช้แบบประเมินในบริการความสำเร็จของนักเรียน ไม่ใช่มุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ครูควรคาดหวังประโยชน์ที่ได้รับมาจากนักเรียนทุกคน ในขณะวิจัยครั้งนี้ ปรากฏชัดเจนว่าได้รับประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญในทั้ง 2 วิธี การที่แตกต่างกัน โดยภาพรวม การวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีการประเมินความแตกต่างกัน 4 ด้าน แตกต่างกันในด้านความรู้ในการรู้หนังสือของตน ซึ่งสัมพันธ์กับแบบวัดการรู้หนังสือ โดยการปฏิบัติในระดับการรู้หนังสือที่สูงขึ้น และพบว่าทิศทางการก้าวหน้าทางการรู้หนังสือของนักเรียนไม่แตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่มโดยความก้าวหน้าของทั้ง 2 กลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตามในตอนปลายปี ความก้าวหน้าในการรู้หนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับผลจากปริมาณและจังหวะเวลาของความแตกต่างของแบบประเมินในปีการศึกษานั้นและจากการสอนตามลำดับมาที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ผลจากการวิจัยต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ นักเรียนอ่านออกและเขียนได้ต้องพัฒนาทั้งด้านวิธีการสอนและสร้างสื่อการสอนแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จึงจะทำให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น